

SUÇ HADİSESİNİN SOSYAL SEBEPLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Nihat NİRÜN

**Yapıcı ve koruyucu
görüş açısından
aile ve şahıs**

Aile grubu küçük bir sosyal gruptur. Normal olarak bugünün ailesi baba, anne, bir veya daha fazla evlenmemiş çocuklardan müteşekkil, aralarında sıkı bir solidarite bağı bulunan ve yüz yüze (face - to - face) şeklindeki sosyal münasebet vasfının hâkim olduğu aslî bir sosyal gruptur.

Aile fertleri arasında cins, yaş, kabiliyete göre kurulmuş ve nesilden nesile devralınan kültürle meşbu, karşılıklı mesuliyet ve dayanışma bağı bulunan, hakkaniyet esasının hâkim olduğu cemiyetin ilk sosyal grubudur. Eskinin üç ve dört nesli içine alan ekonomik ve hukukî esaslarla yürütülen geniş ailesi yerine bugün sadece iki nesli içine alan ve çocuk vasıtası ile kan grubu haline gelmiş bulunan küçük modern aile tipine geçmiş bulunuyoruz. Eski aile tipine nazaran, kendi kendine yeterlik vasfı çok az olan ve harice karşı kendisini koruma gücü zayıf bulunan bugünün modern ailesinin korunma hususunu cemiyet, devlet kendi üzerlerine almışlardır.

Aile bugünkü cemiyetin temeli ve çekirdeğidir.¹

En kuvvetli sosyal grup olan devlet, en zayıf, müdafaa gücü az bulunan fakat cemiyet için en lüzumlu ve solidarite bağının menbana sahip, bu küçük sosyal grubu, yani aileyi korumakta ve iç düzenini sağlamakta ona yardımcı olmaktadır. Fertler arasındaki hukukî ve

1. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, "Türk Medeni Hukuku, Aile hukuku", İstanbul - 1949, s. 6.

siyasî eşitliğin temel prensip olarak kabulünden bu yana devlet, aile fertlerini de birbirlerine karşı koruyucu fakat aynı zamanda birliğin dağılmasına ve bağıllık duygu ve düşüncesinin gevşememesine son derece itina ile kendisini mükellef kılmıştır. Nasıl aile veya diğer küçük sosyal gruplar içerisindeki fertlerin karşılıklı iş bölümü ve işbirliği esastaki vazife ve mesuliyet duygu ve düşüncesi dayanışmanın ve solidariyenin esas prensibi ise, bu duygu ve düşüncelerin kuvveti nisbetinde küçük sosyal gruplar sağlam, sarsılmaz temellere dayanan bir organizasyon bağının ve cemiyet içindeki irili ufaklı sosyal gruplar arasındaki karşılıklı dayanışma, anlaşma ve ahenk esası da o cemiyetin sağlamlığının esas şartıdır.

İşte bu esasların sağlanması vazifesini de en kuvvetli ve büyük bir sosyal grup olan cemiyetin devlet denilen temsilci grubu üzerine almıştır.

Karı, koca arası münasebetler ile ana-baba ve çocuklar arasındaki hak ve mükellefiyetler hukukî normlarla tayin olunmuşlardır. Türk Kanunu Medenisi, Aile Hukuku, Birinci Kısım, Beşinci Bab (madde 151) de karı ve kocanın haklarını ve vazifelerini tayin eden: "Karı koca yekdiğerine karşı bu birliğin (evlilik birliğinin 'yani aile grubunun') saadetini müttehiden temin ve çocukların iâşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını iltizam etmiş olurlar.

Karı koca, birbirine sadakat ve müzaharetle mükelleftir" esasını koymakla bu küçük sosyal grubun iç düzeninin kontrolünü ve mesuliyetini de deruhte etmiş ve çocuklar için bir dayanak halini almıştır. Cemiyet için en lüzumlu ve sağlam esasta bulunan bu küçük sosyal grubun dağılması hususunda alınan tedbirler arasından 161-168 ci maddelerde eşlerden birisinin talebi olmadıkça devletin bu sosyal grubun iç hayatına karışmamasına ve böylece manevî değerinin muhafazasına itina sarfedilmiştir. Madde - 161: "Karı kocadan biri, aile vazifelerini ihmal eder yahut diğeri tehlikeye, hacalet veya zarara mâruz bırakırsa müteessir olan taraf hâkimin müdahalesini talep edebilir" demekle bu birliğe karşı devletin müdahalesini de ancak, muayyen hallerin vukuu ile şarta bağlamıştır. Devletin, aile grubuna müdahale edebilme şartları şunlardır:

a) Eşlerden birinin birliğe karşı olan vazifelerini ihmal etmesidir ki, bu vazifeler, madde 151 de zikredilen "sadakat ve müzaheret mükellefiyeti"dir. Her iki unsur da çocuk terbiyesi ve yetiştirilmesi baki-

mından en önemli rollerini oynarlar. Sadakattan murat edilen hususların başında cinsî sadakat bulunur. Kazancını içkiye, kumara veren, karısını ve çocuklarını sefil eden bir aile reisinin vaziyeti ile eğlence ve zevke düşüp, israfata dalan bir ev kadınının durumları sadakatsizliktir; ve çocuklar üzerinde maddî ve manevî tahribat yapmaya müstaittir. Eşlerin birbirlerine karşı müşkülâtlı günlerinde yardımcı olmaları yani müzaheretle bulunmaları da ile grubunun maddî ve manevî umdeleri arasındadır.

Madde 152: "Koca, birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi, ona aittir." Zikredilen karşılıklı haklar ve vazifelerden: madde -153 "Karı, kocasının aile ismini taşır. Kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir. Eve, kadın bakar" ve Madde - 154 "Birliği koca temsil eder... koca, tasarruflarda şahsen mes'ul olur" bahsile aile grubunun iç bünyesinin tanzimine yardımcı olmaya çalışılmıştır.

b) Eşini tehlikeye düşürmek, şeref, namus ve haysiyetini rencide etmek, canına kastetmek, döğmek ve hakaret etmek gibi hususlar;

c) Eşini hacaletе mâruz bırakmak, meselâ şu veya bu kimseye tanıştırmak, erkeklere göndermek veya kadının bir takım hareketleriyle kocayı utanca düşürmek;

d) Eşlerin birbirini zarara mâruz bırakmaları gibi haller ile devlet tarafından aile grubuna müdahale ancak yine diğer eşin talebi ile vuku bulur.

Bütün bu hususların faydası, bizim cephemizden, aile birliğinin sağlamlığı ve dolayısıyla aile içindeki çocukların sağlam karakterde yetişmelerine yardım etmiş olmaktır. Aile grubuna devlet müdahalede son derece titiz ve nazik bir davranışla başlar. Çünkü bu birliğin manevî değerler yükü olduğunu bilir. Nitekim Madde 161- de "Hâkim, kabahatli olan tarafa vazifelerini ihtar eder." der, ihtar en nazik bir müdahale tarzıdır. Aile birliğine sadece dışarıdan bir sert bakış tarzıdır. Fakat bu ihtar istenilen tesiri yapmaz ise müdahale tarzı biraz daha sertleşir ve aynı madde: "... bu ihtar semeresiz kalırsa birliğin menfaatini siyaneten kanunda muayyen tedbirler ittihaz eyler." Bu tedbirler 162, 163 cü maddelerde açık ve seçik olarak zikrolunur. Aile birliğindeki müşterek hayatın tatili, Madde -162: "karı kocadan her biri, müşterek hayatın devamı yüzünden sıhhati, şöhreti veya işinin terakkisi ciddi surette tehlikeye düştüğü müddetçe ayrı bir mesken edinebilirler.

Boşanma ve ayrılık dâvâsı ikame edildikten sonra karı kocadan her biri, dâvâ devam ettikçe, diğëerinden ayrı yaşamak hakkını haizdir.

Karı kocadan biri talep eder ve ayrı yaşamak keyfiyeti haklı olursa hâkim hangisi tarafından diğëerinin iâşesi için ne miktar muavenette bulunacağını tayin eder". Madde - 163: "Koca, aile vazifesini ihmal ederse karı kocanın mallarını idare hususunda kabul ettikleri usul ne olursa olsun hâkim, karı ve kocanın borçlularına, borçlarının tamamını veya bir kısmını karıya ödemelerini emreder".

Aile birliğini koruyan ve aile içindeki fertler arası düzen ve ahengi bozmamaya dikkat eden devlet her türlü bozucu harekettten sakınmıştır. Meselâ madde 165 de cebri icra ile ilgili olan: "Kan koca, evlenmenin devamı müddetince kanunen muayyen haller haricinde yekdiğëerine karşı cebri icra talebinde bulunamaz" hususu aile birliğinin korunmasını hedeflemiştir. Zina, medenî kanunun 129 ncu maddesi hükmüne göre, boşanma sebebi olması dolayısıyla aile birliğinin dağılması demektir ki, aile grubu için tehlikeli bir harekettir. Bu husus gözününde bulundurularak Türk Ceza Kanununun zinaya mütedair 440 nci maddesindeki "Zina eden kan hakkında altı aydan üç seneye kadar hapis cezası tertip olur. Karının evli olduğunu bilerek bu fiilde bulunana ortak ceza hükmolunur" ifâdesile birliği ve birlik fertlerini üçüncü şahıslara karşı koruyucu bir durum takınmaktadır.

Aile birliğini korumaya çalışan ve aile fertleri arasındaki münasebetin intizamını düzenlemekle kendisini mükellef addeden devlet, ceza kanununda da bu husustaki endişesini gizleyememiştir.

Türk Ceza Kanunu şahıs hürriyetini koruyan 179 ncu maddesinde: "Bir kimse diğëer kimseyi gayri meşru surette şahsî hürriyetinden mahrum ederse beş seneye kadar hapis ve elli liraya kadar ağır cezayı nakdiye mahkûm olur" demekte ve hemen bunu takip eden 180 nci maddede: "evvelki maddede yazılı cürüm failin usul ve fûruundan yahut karı kocadan biri tarafından diğëeri aleyhine" ise şartını koyarak "cezası beş seneden 15 seneye kadar ağır hapis ve kırk liradan iki yüz liraya kadar ağır cezayı nakdidir" hükmünü ileri sürmektedir. Bizce bundan maksat aile grubunu korumak, aile birliği içindeki şahısların birbirlerine karşı saygı hürmet hissiyle hak ve hakkaniyet esasında muamele ve münasebette bulunmalarını sağlamaktır. Aile birliği çocuklar için en lüzumlu bir sosyal gruptur. Çocuk ancak bu grup içersinde sağlam esaslarda yetişebilir ve korunabilir.

Kız ve kadın, kaçırma hadiselerinde de ceza kanununda aynı paralizim görülmektedir. Madde 429: "Her kim cebir ve şiddet veya tehdit veya hile ile şehvet hissi veya evlenme maksadile reşit olan veya reşit kılınan bir kadını kaçıırır veya bir yerde alırsa üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Kaçırılan kadın evli ise ağır hapis cezası yedi seneden aşağı olamaz"; demekki evli bir kadını kaçırmak ve aile birliğini dağıtmak cezası daha ağırdır.

Adam öldürmek; şahıslara karşı işlenen cürümlerin en şiddetlisidir ve cezası da o nisbette ağırdır. Türk Ceza Kanunu Madde - 448 "Her kim bir kimseyi kasten öldürürse, 24 seneden 30 seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur". Eğer bu fiil aile grubu içindeki fertler ve yakınları arasında işlenirse bu ceza çok daha ağır olacaktır. T. C. K. Madde-449 "1- Karı, koca, kardeş, babalık, analık, evlâtlık, üvey anne, üvey baba, üvey evlât, kayın baba, damat ve gelinler hakkında işlenirse, ... fail müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olur". Bu husustaki tetkikimizi biraz daha ilerletirsek adam öldürme fiili ile ilgili daha sert ve kesin bir hükümle karşılaşacağız ki, burada T. C. K. Madde - 450 deki hüküm; "1- usul ve fûrudan biri aleyhine işlenirse,10- Kan gütme saikiyle işlenirse, fail idam cezasına mahkûm edilir" ifadesile, devletin küçük sosyal grupları ne kadar titizlikle korumaya ve idame ettirmeye çalıştığını gösterir. Cemiyetin temsilcisi olarak devlet bilhassa kan gütme hadiselerine karşı gösterdiği hassasiyet ile küçük sosyal gruplar arasındaki çatışmaya mâni olmak ister. Bu misalleri çoğaltmak mümkündür. Fakat biz, aile birliğinin idamesi hususunda devlet tarafından gösterilen çabaya son bir misal olarak, Medenî Kanunun boşanma müessesesinin önüne bir tedbir olmak üzere yerleştirdiği ayrılık müessesesini zikretmekle yetineceğiz. Medenî Kanun Madde - 138 "Boşanma sebeplerinden biri sabit olunca hâkim ya boşanmaya veya ayrılığa hüküm ile mükelleftir. Dava yalnız ayrılığa dair ise; boşanmaya hüküm olunamaz. Dava boşanmaya dair olup karı kocanın barışmaları ihtimali bulunduğu takdirde, ayrılığa hüküm edilebilir".

Aile birliğinin korunmasına mütedair görüş tarzının yanı sıra devlet ve onun kanunları tarafından yapıcı bir görüş tarzının da müşahadesi mümkündür. Bir cemiyetin mevcudiyeti onu kabul eden insanların ve içerisindeki daha küçük sosyal grupların varlığı ile mümkün olabildiği gibi, o cemiyetin idamesi de kendisini kabullenecek yeni yeni grupların

doğması ve eskilerinin yerini doldurmasile caizdir. Nişanlılık, nişanlanma mukavelesi ile başlar. Bu da aile birliğine doğru atılan ilk adımdır. Devlet bu adımı atabilmek için azamî kolaylıklar göstermektedir. Nişanlanma dediğimiz aile hukuku mukavelesi hemen her şekilde yapılabilir. Sözle, mektupla, resimlerin teatisile, her nevi evlenme vaadini tazammun eden ifadelerle olabilir.²

Medenî Kanun Madde-82: "Nişanlanma, evlenmek vadile olur".

Bu tarzda başlayan nişanlılık hali kanun muvacehesinde bazı hususları ile teminat altına da alınmıştır. Meselâ Medenî Kanun Madde-249 da: "Birbirleri ile evlenmeyi vaadedip de birinin vefatı veya evlenme ehliyetinin zevali sebeble evlenemiyen ana ve babadan doğan çocukların nesebi, diğerinin talebi veya çocuğun müracaati üzerine hâkim tarafından tashih olunur. Ancak çocuk reşit ise tashih talebi rızası alınmadıkça mesmu olmaz. Çocuğun vefatından sonra müracaat hakkı furuuna intikal eder". Bizce bu maddedeki hüküm iki istikametteki yolun başlangıç noktasını teşkil eder. Evvelâ doğacak çocuğun ilerisini kanun, garanti altına almak, saniyen nişanlılık müessesesini de evlilik müessesesi gibi kabul ederek, aile birliğine doğru ilerletmek çabası içindedir. Yine aynı görüş tarzı altında Medenî Kanununun 247 ci maddesini mütalaa ederek görürüz ki; "evlilik haricinde doğan çocukların nesebi, ana babanın birbirleriyle evlenmesile kendiliğinden sahih olur". Demek ki, devlet aile birliği içindeki çocuğun haklarını da teminat altına almaktadır. Çocuk her üç grup tarafından da yani aile, cemiyet ve devlet grupları tarafından himaye edilmiştir. Çünkü çocuk bu grupların halihazır ve müstakbel üyesidir.

Hans Freyer'in ifadesile "sosyal bir yapı vardır demek insanların onu her hangi bir şekilde kabullendiklerini ifade etmek demektir. Sosyal bir yapı devam ediyordan maksat ise, yeni katılan insanların mes. müstakbel nesli bu kabullenmeyi yenilemeğe sevk ve tahriktir"³ derken sosyal grup kendi içerisindeki insanlara kendi damgasını vurmak ister ve onu bütün ruhu ile kazanmaya gayret eder, mânâsını tazammun etmektedir. Bilhassa gençler ve çocuklar bu itinaya en fazla lâyık olanlarıdır. Çocuk korunmaya ayrıca muhtaçtır da.

2. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, "Aile Hukuku", İstanbul - 1949, s. 21.

3. Hans Freyer, "Sosyolojiye Giriş", Ankara - 1957, s. 12.

İşte bundan dolayıdır ki, koruyucu ve yapıcı bir görüş tarzı altında ilkin çocuğu ve daha sonra şahsı ele almak zaruretindeyiz.

Çocuğun haklarının korunması ve sosyal münasebetlerinin tanzim olunması ön şart olarak, sosyal gruplar tarafından kabul edilmiştir. Tatbikatında şu veya bu sebeplerle aksaklıklar olabilirse de bundan çocuğun sosyal gruplar tarafından benimsenmemiş olduğu mânâsı çıkarılamaz. Türk Kanunu Medenisinin 8 ci maddesine göre, "Her şahıs, medenî haklardan istifade eder. Binaenaleyh, kanun dairesinde haklara ve borçlara ehil olmakta herkes müsavidir". O halde her şahıs, herhangi bir muamele yapmadan, aktif bir durum takınmadan hak sahibi olabilmekte ve bu haklarından istifade edebilmektedir.

Aynı kanun 27 ncı maddesinde, şahsiyetin başlangıcı olarak doğum ânını kabul etmektedir. Bundan maksat doğumun tamamile olması yani çocuğun ana rahminden kurtulup dünyaya sağ olarak gelmiş olduğu anıdır. Madde 27 "Şahsiyet, çocuğun sağ olarak tamamile doğduğu andan başlar ve ölüm ile nihayet bulur. Çocuk sağ doğmak şartile ana rahmine düştüğü andan itibaren medenî haklardan istifade eder". Burada gayet açık olarak görülüyor ki, devlet ve cemiyet sağ olarak doğan çocuğun haklarını anasının rahmine düştüğü andan itibaren kabul etmektedir. O halde cenin dahi medenî haklardan istifade etmektedir. Miras Hukuku Madde 524: "cenin sağ olarak doğarsa mirasçı olur". Devlet, cemiyet ve aile grupları çocuğu ana rahminden itibaren benimsemektedirler. Her devlet kendi sosyal grubu cemiyet için, doğan çocuğa damgasını vurur. Bu damgayı değiştirmek başka bir devletin tabiiyetine girmek muayyen şartlara tâbi bir keyfiyettir. Her cemiyet ilkin küçük sosyal gruplar ve bilâhare cemiyetin bütünü ile çocuğa kendi kültürünü verir. Bu kültürel izler insanların hayatları boyunca atamıyacakları kuvvettedirler. Millet dediğimiz sosyal yapı, kapalı bir bünyedir. Ona ancak doğum yolu ile girilebilir, ölüm yoluyla terkedilebilir. Aile de en kuvvetli solidarite bağları ile çocukları sarar ve devlet tarafından âdeta icbar da edilir. İşte medenî kanununun 260 ncı maddesi: "Ana, baba ve çocuk yekdiğerine karşı aile menfaatinin istilzam ettiği muavenet ve riayete mecburdur". Madde - 262: "Çocuk, küçük iken ana ve babasının velayeti altındadır; kanunî sebep olmadıkça, ana ve babadan alınamaz". Madde - 264: "... çocuk, ana ve babasına riayete mecburdur. Ana ve baba, kudretlerine göre çocuğu yetiştirmekle ve çocuk

alil veya akli zayıf ise haline münasip bir terbiye vermekle mükelleftirler. Çocuğun adını, ana ve babası kor."

İsimler, şahısları birbirinden tefrike ve tarife, yani belirtmeye yarayan bu mefhumlar, taşıyıcıları olan fertler tarafından âdeta kendi mevcudiyetleri ile özdeş bir mahiyet almışlardır. Bugünün modern cemiyetinde hear - to - hear (kulaktan kulağa olarak alıyoruz) esasındaki münasebetin hâkim olduğu devirde isimler eskisinden çok daha fazla rol oynamaktadırlar. Şahısların hukuken öz malı addedilen isimler de aileleri tarafından verilmiş ve devlet tarafından tasdik edilmiş manevî mallardır. Asırlardanberi isim, şahsın cemiyetteki yerini tayin eder bir durum almıştır. Nitekim şahsın ismi de kanun tarafından himayeye alınmıştır. Medenî Kanun Madde-25: "ismi ihtilâfa mahal veren kimse, hâkimden hakkının tanınmasını talep edebilir. İsmi gasbolunmasile mutazarrır olan kimse, bunun men'ini ve taksir vukuu takdirinde maddî tazminat talebi hakkına hâlel gelmemek üzere maruz kaldığı haksızlığın mahiyeti icap ediyorsa manevî tazminat namile bir meblağ itasını da talep edebilir".

Çocuğun cemiyet içerisinde muayyen bir mesleğe sahip olması ve bu hususta yetiştirilmesi de devlet tarafından ana ve babasından istenmiştir. Madde - 265: Ana ve baba, çocuğun meslekî terbiyesini sevk ve idare eder ve mümkün mertebe kuvvet ve kabiliyetini ve arzularını nazara alır" demektedir.

Demek ki, aile, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinde çok mühim vazifeleri olan bir sosyal müessesedir. Bu sebeple Hukukî normlar ile her çocuğa sun'î de olsa bir aile atmosferi yaratılmaya çalışılmıştır. Evlât edinme ve vesayet müesseselerinin ihdası ile çocuğu bir aile grubu içerisinde bulundurmaya ve himayeye çalışılmıştır. Tâ ki, çocuk büyüsün ve cemiyet içerisinde, cemiyetin kendisinden istediği şartlarda sosyal münasebetlerini kurabilsin veya mevcut sosyal münasebet ağını koparacak bir harekette bulunmasın.

Türk Medeni Kanunu 11 nci maddesi ile "Rüş, onsekiz yaşın ikmalde başlar"; aynı kanununun 10 ncu maddesinde "Mümeyyiz olan reşit medenî hakları kullanmağa salâhiyetlidir" hükümlerine 9 ncu maddesini ekleyerek "Medenî hakları kullanmağa salâhiyettar olan kimse iktisaba da iltizama da ehildir" demekle artık bu şahsın cemiyet içerisinde her türlü hareketinden şahsen mesul olduğunu kabul eder.

SUÇLU ÇOCUK

Suç Nedir

Tabîî hukuk esasındaki düşünüşün 17. ve 18. asırların hâkim vasfı oluşu ve her sahaya tatbikile tabîî ve ilâhî bir nizamın bulunuşu fikri insanlığın tefekkür tarihinde büyük izler bırakmıştır. Akıl sayesinde "Mutlak" ı aramak ve bulmak çabası, hemen bütün düşünürlerin başlıca gayesi olmuştur. "Mutlak Hakikat"; "Mutlak Adalet"; "Mutlak Hak ve Hukuk"; "Mutlak Güzel" ve "Mutlak İyi" mefhumlarının ifade ettiği öz ve cevher bulunduğu takdirde, tabîî nizamı aramak ve göstermek daha kolay olacaktı. Bu kâinatı idare eden tabîî ve ilâhî bir nizam vardı. Bu nizama uygun olarak bulunan Tabîî Hukuk, Tabîî Din, Tabîî Siyaset akılcı bir görüşün üzerinde durduğu meseleleri teşkil ediyordu. Meselâ, Fizyokratların iddiasına göre bu tabîî nizam ekonomik faaliyetlerimizin de esasına hâkimdir. Bu nizam aynı zamanda ilâhîdir; ve insanların hayrına olan bir nizamdır. İnsan, ekonomik faaliyetlerini düzenlemek için akıl yoluyla bu ilâhî ve tabîî nizamı bulmaya çalışmalıdır.⁴

Bu düşünce tarzı kriminoloji sahasında da kendisini hissettirmekte gecikmedi. "Tabîî Suç" mefumu ile suçun mâhiyeti ve suçlunun tabîî insiyakları arasından bu meselenin de aynı görüş açısından halli istendi. İnsanın başlıca insiyakları olan doğruluk, merhamet ve acıma duygularından mahrumiyet halinin suç işlemeye yönelmesini tabiileştirdiği iddia olunmuştur. Fakat şunu hemen söylemek isteriz ki, bu duygular bizatihi olarak psişik mâhiyette iseler de, bunların meydana geliş ve ortadan kalkışları hadisesinde sosyal münasebetlerin payını ihmal etmemek lâzımdır. Duymuş olduğumuz acıma hissi iki ve hatta üç cepheli bir münasebet tarzıdır. Evvelâ acının kendisinin ne olduğunu evvelden yaşamış ve duymuş olmalıyım ki, buhal tamamen psikolojik bir hadisedir. Acıma hissine gelince; karşımdaki insanın aynı cinsten duymuş olduğu acıyı nefsimde duymam hadisesine dayanır. Fakat bu duyusu, evvelki duyduğum bizatihi acının kendisi değil, sadece bir hatırlanışdır. Unutmıyalım ki, her hâtıranın, maziye malolmuş şahsî tecrübelerin, yaşanışların tekrar hatırlanışında biraz haz ve tatlılık vardır. O halde bu acıma duygusu, evvelki acı duygusundan farklı bir şeydir. Nitekim, idam edilen bir mahkûmu seyre koşan binlerce insanın iç âleminde tecessüs ve merak -

4. Mahmut Koloğlu, "Ekonomi Dersleri", Ankara - 1957, s. 61.

la karışık biraz da zevk alma duygusu vardır. Bu zevk alma duygusu da iki cephelidir. Evvelâ daha önce bir hemcinsine kötülük etmiş insandan intikam alma sevinci, saniyen boynundan iradesi haricinde korku içinde asılarak öldürülen bir insanın haleti ruhiyesini öğrenmek ve o öğrenilen yeni duyguyu birazcık olsun ruh âleminde yaşatmaya çalışmak ve yeni bir şey kazanmak zevki vardır.

Buradaki, duyulan, korku hissidir. Bu his binlerce insanı tecessüs dolu gözlerle idam sehпасının etrafına toplamaktadır. İnsan korktuğu bir şeye içinden yanaşmak ister, ona alışmak ve o korkudan bu yolla kurtulmak.

O halde ölüm duygusu bizzat ölüm acısının kendisi olmadığı gibi, acıma duygusu da bizatihi acı duymanın kendisi değildir. Birinciler daha ziyade sosyolojik münasebetin neticeleridir. Karşımdaki insana, kendimi onun yerine koyarak acırım; ve onun bu acı karşısındaki gösterdiği aczi kendi nefsimde tatbik ettiğim nisbette ona daha çok acırım. Bu ise bizce bir sosyal münasebet ağının manevî düğümlerinden başka bir şey değildir. Sosyal münasebetler ağının her karesinin köşelerindeki ilmek ve düğümler işte bu çeşit duygulanımlarla meşbudur. Aynı cinsten duygulanımlar, aynı cinsten münasebetleri yaratırlar. Bir defa bu münasebet yaratıldıktan sonra onlar yerlerini daha başka cinsten duygulanımlara terke derler.

Hans Freyer, "Sosyal yapı, insanları kendi varlık alanına çektiği, ruhlarındaki kudretin bir kısmını üzerine topladığı nisbette varlığını yeniler... Sosyal şeklin kaynak aldığı ruhî temeller de sosyolojik görüş tarafından kucaklanmalıdır, aksi takdirde bütün toplum realitesi yerine yalnız boş bir kalıp kavranılmış olur"⁵ demekle yukarıdaki hususu teyit etmiş oluyor. Muayyen bir vasıftaki duygunun tesiri altında meydana gelen sosyal topluluk, kaynaşıp bir sosyal yapı halini aldıktan sonra, aynı duygu ile meşbu olan diğer insanları da içerisine çeker. Biz bu cins topluluklara gayri iradî ve ruhî atmosferli gruplar diyeceğiz. İnsanları toplıyan ruh hali gevşediği veya tamamen ortadan kalktığı zaman bu topluluk da kendiliğinden dağılacaktır. "Meselâ, acımayı alalım. Acımadan evvelâ kendinizi başkalarının yerine koyar, onların acılarıyla hemhal olursunuz"⁶ derken, Bergson da aynı yerleştirmeyi yapıyor. Gül-

5. Hans Freyer, "Sosyolojiye Giriş", Ankara - 1957, s. 12.

6. Bergson, "Şuurun Doğrudan Doğruya Verileri", İstanbul - 1950, s. 20.

me hadisesinde, bizatihi gülmenin kendisi psikolojik bir olgudur. Fakat gülmenin meydana gelmesi için bir sosyal ortamın bulunması şarttır. ... aynı zamanda gülmelerimiz daima bir grupla birlikte olur.

... Herkesin ağladığı bir vazda bulunan bir adama niçin güldüğü sorulduğu zaman: Ben onların cemaatinden değilim ki, cevabını vermiştir.⁷ Bergson'a göre "gülmeyi anlamak için onu tabii çevresi olan cemiyetin içine koymak"⁸ lâzımdır.

0 halde, merhamet ve doğruluk gibi duyguları sosyal ortam içerisinde tetkik ve mütalaa ettiğimiz takdirde "Tabii Suç" nazariyelerinin beyhude çabalayışları açıklığı ile ortaya çıkacaktır. Biyo-psişik hadiselerle tek taraflı olarak izah olunmaya çalışıldığı takdirde "SUÇ" ortadan kaybolur ve bu husustaki çabalar birçoklarında olduğu gibi sadece zaman kaybına malolur.

Biyo-psişik hâdiseler bir sosyal yapı içerisinde mütalaa edildiği takdirde ki, bu tarz. düşüncelerle, sağlam temeller üzerine yerleştirilmiş kat'i neticelere ulaşılabilir.

Suç her şeyden evvel cemiyet içerisinde vücut bulan içtimaî bir fenomendir.

Tekrar hukuku tabiiyecilerle birlikte, içtimaî bir yaratık olan insanın tabiatında meknuz "idameyi hayat arzusu" duygu ve düşüncesinden hareket ederek, suçun tabiatının araştırılmasına devam edelim. Hiç şüphe yoktur ki, bir çok temayüllerimizi içerisinde yaşadığımız cemiyette kazandığımız gibi bütün ihtiyaçlarımızı da cemiyet içerisinde gideririz. Her sosyal grup fertlerinden itaat ve düzenin şartlarına riayet talep eder ve bir takım kaideler koyar. Malinowski'nin "iptidaî cemiyette cürüm ve âdetler" adlı eserindeki Trobriand ahalisinin yaşayış tarzında bu kaideleri ve mutlak itaati görmekteyiz. Bu münasebetle müellif, "vahşinin" de "örf ve âdetler"e derin bir saygısı ve onların emirlerine otomatik olarak boyun eğmesi vardır; onlara 'esirce', 'düşünmeden', 'âni', 'zihnî' ataletinin efkârı umumiye yahut tabiat fevki cezadan korkmasile karışık bir surette boyun eğer yahut gene bu 'itaat' bir 'hâkim zümre insiyakı' ile değilse bile 'hâkim bir zümre hissi' ile olur"⁹ tarzındaki ifâdesinde bize

7. Bergson "Gülme", İstanbul - 1945, s. 6, 7.

8. Aynı eser, s. 8.

9. B. Malinowski, "İptidai cemiyette cürüm ve âdetler", Sosyoloji Dergisi İstanbul - 1942, Sayı: 1, s. 221.

sosyal yapının ferde hâkimiyetini gösterirken yine aynı eserin başka bir yerinde "iptidaî sosyal organizasyonda mütakabiliği önemi" ne işaret eden bol misaller vermektedir.

Her mütakabiliyet esası karşılıklı bir hak ve mükellefiyet doğurur. Küçük sosyal gruptan büyük sosyal gruba kadar her cemiyet yapısı içerisindeki bütün sosyal gruplar arasında olduğu gibi, her bir grubun fertleri arasında da karşılıklı hak ve mükellefiyet bağı vardır ve bu bir sosyal organizasyon bağıdır.

Mükellefiyet, cemiyet tarafından fertlere yükletildiği gibi aynı zamanda fert kendi egoizmine dayanarak gerçekleştirmek istediği hak duygusundan mükellefiyete doğru içeriden bir itilme duyar. Yine Bergson'a temasla; "Mükellefiyet sadece dışarıdan gelmiyor. Her birimiz kendimize olduğu kadar cemiyete de aidiz... Biz başka şahıslarla daimî temas halindeyiz, ... onlarla aramızda karşılıklı bir bağlılık yaratan bir disiplinle onlara bağlıyız. İnsanlar arasında bir bağ olarak tasavvur ettiğimiz mükellefiyet, ilkin her birimizi kendimize bağlar... Başka insanlara karşı mükellef olsak bile, gerçekte kendi kendimize karşı mükellefiz. Çünkü içtimaî dayanışma, içtimaî bir benlik, her birimizde, ferdî benliğe eklendiği anda mevcuttur".¹⁰

Bizdeki içtimaileşme temayülü, yine ferdî egoizmimizle beslenmekte, cemiyetin üzerindeki baskısını hayatımızın idamesi bakımından istekle taşımaktayız. Her insan istese de istemese de bu cemiyet hayatının kaidelerine riayet edecek ve muvafakatile birlikte ona iştirak edecektir. Bu muvafakat, bu tasdik veya bu kabulleniş ne kadar içten duyulursa insan kendisini o nisbette cemiyet içerisinde rahat ve huzur içinde bulacaktır. Bu sosyal yapıyı insanlar kabullenmektedirler. Bir insanın mevcut sosyal nizamı inkâr edip, içerisindeki sosyal kalıbı kırıp bir kenara atmasına imkân yoktur. Çünkü onu kendisi yaratmamıştır. Onu hazır bulmuştur. Esasen onsuz da artık o, bir insan olamayacaktır.

Kaatil için de bu vaziyet aynidir. Kaatil, bir insanı öldürmekle içerisinde yaşadığı kendi cemiyetinin bir unsurunu yok etmiştir. O, cemiyeti kırmaya, yok etmeye teşebbüs etmiştir. Kaatil öldürdüğü insanın çeşitli şekillerle bağlı bulunduğu başka insanlarla hatta dolayısıyla kendisine mevcut sosyal ağı ve sosyal nizamı bozmuştur.

10. Bergson, "Ahlâk ile Dinin iki Kaynağı", Ankara - 1949, s. 12, 13.

İşte "SUÇ" bu noktadan kendisini hissettirmeye başlamıştır. Kaatil dahi kendisini kendi içinden suçlu olarak görür. Çünkü suçluluk içtimaî bir fenomendir. O, bütün faktörleri kendisinde olan bir fenomen; insanın sadece psişik âleminin içinde olan bir olgu değildir. Kaatil elinden gelse suçu ortadan kaldırmak isteyecektir. "Kaatil, bir insan vicdanının edinebileceği her türlü bilgiyi ortadan kaldırmakla asıl kendi suçunu yok etmek istemektedir. Fakat kendi bilgisi mevcuttur ve gün geçtikçe onu cemiyet dışına atmaktadır. O ise suçunun izlerini silerek cemiyette kalmayı ummaktadır. Çünkü eskiden var olan, ama şimdi var olmıyan adama hâlâ aynı itibar gösterilmektedir; cemiyet artık ona değil, başka birine hitab ediyor, o, kendinin ne olduğunu biliyor, ... suçunu açığa vurmakla yeniden cemiyete girebilecektir; o zaman lâyük olduğu muameleyi görecektir. Fakat asıl kendisine hitabedilecektir".¹¹

Suçluluk hâdisesi, izole edilmiş, münhasıran tek bir faktöre bağlı olan bir keyfiyet olmadığı gibi, daima değişme ve oluş halinde bulunan bir akışın içerisinde, yani sosyal bünyede, aynı anda biyolojik, psikolojik, sosyolojik faktörlerin içtima ettiği bir haldir.

"SUÇ" ise tamamen sosyolojik bir fenomendir.

Suçun mahiyetini açık olarak görebilmek ve seçik olarak mevkiini tesbit edebilmek çok mühimdir. Suçluluğun tabiatı ile suçun mahiyeti hiç bir zaman anti-sosyal değildirler. Sadece suç arzu olunmayan kötü bir şeydir. Hâdisenin ortaya koyduğu sonuç iğrençtir. Bu sonuç yapıcı değil bilâkis yıkıcı bir mahiyettedir. Ruhlar üzerindeki tahribatı, sosyal bünyeyi zayıflatıcı bir karakter taşır.

Suç, cemiyet içerisindeki sınıflar, meslekî zümreler, sosyal gruplar ve fertler arasındaki organizasyonu dağıtıcı bir hedef tazammun eder. Bir sosyal grup içerisindeki solidarite bağını koparır. Neticede sosyal yapıyı temelinden sarsar. Bunun içindir ki, suç istenilmeyen bir sosyal fenomendir.

Sosyal bütüne hâkim olan nizam ve onu besleyen kuvvetler, suç hadisesinin meydana gelmemesine, vukubulmuş ise failinin cezalandırılmasına çalışırlar. Cemiyetin ahlâkî ve hukukî normları şahsî mesuliyet sahiplerinden, kurulu nizamı bozmamaları için sık sık taleplerde bulunur. Aile, kendi aile efradından; devlet vatandaşlarından; millet de ırk-

11. Bergson, "Ahlâk ile Dinin İki Kaynağı", Ankara - 1949, s. 16.

daşlarından cemiyetin bu isteklerini daima talep eder. Maksat bütünü ahengini sağlamaktır.

Nizamın ihlâli, derecesi ne olursa olsun, toplumun daima alâkasını çekmiştir. Suçun mahiyetini tesbit edebilmek için, onu cemiyetin kendi kavramlarile ele almak iktiza eder. Bu kavramlar her cemiyette zamanın ve mekânın, bilhassa sosyal bünyenin şartlarına uyularak toplum iradesi tarafından vazedilen kanunlardır. Bu kanunlar, örf-âdet, an'ane ve ahlâk kaidelerinin yazılı ifadeleridir. O halde, kanunun ihlâli, daima toplumun alâkasını çeker ve ceza ile karşılanır.

Türk Ceza Kanununun Birinci maddesinde: "Kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez. Kanunda yazılı cezalardan başka bir ceza ile kimse cezalandırılmaz.

Suçlar, cürüm veya kabahattir, denilmektedir.

O halde suçlar cürüm ve kabahat olarak iki kategoride mütalaa edilmektedir. Cürüm hakkında verilen tariflerden bazılarını Mehmet Ali Sebük'ün "Kriminoloji" adlı eserinden nakletmeyi uygun bulduk:

a) Saver, cürümü şöyle tarif etmektedir:

"Cürüm, cemiyetin tecziyeye lâayık gördüğü ve tecziye ihtiyacını hissettiği insan iradesinin tezahür şeklidir".

b) Beling, cürümü şöyle tarif ediyor:

"Cürüm, kanuna muhalif, mesuliyeti mucip, kendisine uygun bir ceza tehdidi altına alınmış ve bu ceza tehdidini tatmin eden bir fiildir."

c) Mayer'e göre, "cürüm, kanuna muhalif, mesuliyeti mucip bir vakıdır."

Aschaffenburg'a nazaran, "işlenen fiil, mer'i hukuk kaideleri tarafından bir ceza tehdidi altına konmuşsa, cürümdür."

T. Taner ve B. Kantar'a göre ise "cürüm, kanunun cezalandırdığı fiillerdir."

Yukarıdaki tarifler, kanunsuz cürüm olmaz, "Nullum Crimen Sine Lege" prensibini sarih bir surette tebarüz ettirmektedirler".¹²

12. Mehmet Ali Sebük, "Kriminoloji", Ankara - 1942, s. 8.

Bizce, suçları iki kısımda toplamak mümkündür:

- 1) Sosyal müesseselere karşı işlenen fiiller,
- 2) Şahıslara karşı işlenen fiiller.
- 1) Sosyal müesseselere karşı işlenen fiilleri:
 - a) Devlete karşı
 - b) Devletin tanıdığı sosyal gruplara karşı
 - c) Aile grubuna karşı
- 2) Şahıslara karşı işlenen fiilleri:
 - a) Şahsın hayatına karşı
 - b) Şahsın şeref ve haysiyetine karşı
 - c) Şahsın mal varlığına karşı

Türk Ceza Kanununda (madde - 11) cürümlere mahsus cezalar:

- 1) İdam
- 2) Ağır Hapis
- 3) Hapis
- 4) Sürgün
- 5) Ağır Cezaî nakdî
- 6) Hidematı âmmeden memnuiyet

Kabahatler için verilen cezalar da:

- 1) Hafif Hapis
- 2) Hafif cezaî nakdî
- 3) Muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrasdır.

İdam cezası (madde 12) buna mahkûm olan kimsenin asılması suretiyle hayatının izalesidir.

Bu madde içinde mühim bir husus da şudur: İdam cezasına mahkûm olan, ana veya baba kaatili ise icra mahalline yalınayak, başı açık ve siyah bir gömlek giydirilerek götürülür ve hüküm bu suretle infaz olunur.

Bu hükümden istidlal edilecek sosyolojik netice: devletin aile solidaritesine karşı gösterdiği hassasiyetin derecesinin ifadesi olup, fiil hukukî ve ahlâkî - içtimaî bir mahiyet taşımaktadır.

Sürgün cezasının ifade ettiği mânâ da suçlunun bağlı bulunduğu sosyal çevresinden çıkarılıp atılmasıdır. O halde bir şahsın sosyal grubu içerisinde sökülüp atılması çok mühim bir durumdur.

Türk Ceza Kanununa göre cürümlerin başında devletin şahsına karşı işlenen cürümler gelir, (madde - 25). Devletin topraklarının tamamına veya bir kısmına, devletin hâkimiyetine veya istiklâline karşı işlenen fiiller için suçluya idam cezası tatbik olunur. Cesare Beccaria'a da: "devletin varlığına veya onu temsil edene karşı cürümler, doğrudan doğruya ve mutlak surette cemiyetin veya onu temsil edenin mahvına tevcih olunan suçlar"¹³, "cemiyet için meş'um fiiller" olarak tavsif eder.

Hürriyet aleyhine işlenen cürümler,

a) Siyasî Hürriyet aleyhinde

b) Din Hürriyeti aleyhinde

c) Şahıs Hürriyeti aleyhinde fiiller olarak kabul ve tasnif olunmuştur.

Mesken masuniyeti, aile birliğinin mahremiyeti, cemiyet için yegâne mühim kapalı sosyal grup olarak kabul edilerek, aleyhindeki fiil, cürümler kısmına ithal edilmiştir.

Sırrın masuniyeti aleyhinde cürümler; iş ve çalışma hürriyeti aleyhindeki cürümler; devlet idaresi aleyhindeki cürümler ki bu gruba, zimmete para geçirme ve ihtilâs, irtikâp, rüşvet hadiseleri ile memuriyet ve mevki nüfûzunu suistimal edenlere ve memuriyet vazifelerini yapmıyanlara ait cezalar; iftira, yalan şahitlik ve yalan yere yemin, adabı umumiye ve nizamı aile aleyhine cürümler, kız ve kadın ve erkek kaçırmak fiilleri, zina gibi fiiller sosyal gruplar arası düzenin bozulmasını hedefleyen hallerdir.

Eşhasa karşı işlenen cürümler: adam öldürmek cürümleri, şahıslara karşı müessir fiiller ve ırkın tümlüğü ve sağlığı aleyhine cürümlerdir.

Mal aleyhinde cürümler; bunlar da, hırsızlık, dolandırıcılık ve iflâs, emniyeti suistimal fiilleridir.

Kabahatler ise amme nizamına taalluk edenler, meselâ salâhiyet-tar mercilerin emirlerine itaatsizlik, dilencilik ve başkalarını rahatsız

13. Cesare Beccaria, "Suçlar ve Cezalar", İstanbul, s. 230.

edecek hareketler, kumar, sarhoşluk, edebe muhalif hareketler olarak kanunda kabul olunmuşlardır.

Şimdi de Ceza kanunumuzun kabul ettiği suçlara göre çocukların işledikleri suçları ayrı ayrı tetkik ve mütalaa edeceğiz.

Çocuk ve Ceza

Mesuliyet ve cüz'i irade hakkındaki münakaşaların ve hukukî müeyyidelerden muafiyete dair çeşitli görüşlerin tarihi çok eskidir. Şahsın yaş durumu, her zaman cezayı hafifletici bir sebep olarak kabul edilmiştir. Geçmiş asırların ceza hukuklarından seçilen misallerde bu hususu görmek mümkündür.

Hebraic kanunu, onüç yaşını bitirmemiş ve olgunlaşmamış olan bir çocuğu suç mahiyetindeki fiilinden dolayı cezalandırmamıştır.

Roma hukuku, küçükleri hukukî mesuliyet bakımından üç kategoriye ayırmıştı:

a) Yedi yaşından aşağı olan bir çocuk herhangi bir durumdan mesul değildi;

b) Yedi yaşından itibaren olgunluk yaşına kadarki devrede, eğer çocuk işlediği fiilin mahiyetini idrakten aciz ise, bu fiilin neticesinden mesul olamaz;

c) Reşit, olgunluk yaşından yirmibeş yaşına kadarki gençlik devresinde işlediği suç mahiyetindeki fiilden dolayı, hakkında ceza tatbik olunur.

Bu esaslar Napolyon Ceza Hukukunda ve Amerikan Ceza Hukuklarında tesirini göstermişlerdir.

İngiltere'de de III. Edward zamanında, yedi yaşından aşağı bir çocuk cürüm suçundan muaf tutulmuştu. Sekiz yaşından ondört yaşına kadarki devrede, şahıs, şayet suç mahiyetindeki fiilin idrakinden aciz ise, hakkında cezaî ehliyetsizlik kabul olunur ve bundan dolayı mesuliyetsizlik esastır. "iyi" veya "kötü" yü tefrik edebilecek ehliyet ve kabilîyet, anlayış durumunda ise çocuğun cezalandırılması caizdir.

1933 senesinde İngiltere'de 17 yaşından aşağı çocukların ve gençlerin işledikleri fiilleri rüyet etmek üzere "Petty sessional court of

summary jurisdiction" ihdas edildi. Sekiz ile ondört yaşları arasındaki bir çocuğun şahsiyeti kabul edildi ve ondört yaşından yukarı onsekiz yaşından aşağı bulunanlar da genç şahıslar olarak ilân olundular. Yirmi üç yaşından aşağı bulunanların cezaî ehliyetlerini tayin ve bunları genç şahıslar olarak kabul edip etmemek salâhiyeti de bu yeni mahkeme-ye verildi.

1935 senesinde Sovyet Rusya'da tatbikine başlanılan yeni hukukî sisteme göre, gençler üç grup içinde mütalaa olunmuşlardır:

a) On iki yaşına kadar olan çocuklar cezaî mesuliyet ehliyeti dışında mütalaa olunmuşlardır;

b) On iki ile on altı yaşları arasında bulunan gençlerin suç mahiyetindeki fiillerinden hangilerinin ağır ve hangilerinin hafif cezalara hükmedileceği tasrih olunmuştur;

c) On altı yaşından yukarı olan bütün şahıslar umumî ceza hukuku hükümleri muvacehesinde mütalaa olunmuşlardır.

Birinci ve ikinci kategorilerdeki kriminal fiillerde bu yaşlardaki çocukların masumiyetleri esas kabul olunmuştur.

"Çocukluk devrinin" kanunen yaş ile tayini hususundaki düşünceler cemiyetten cemiyete ve devirden devire değişmektedir. Bu değişiklik Amerika Birleşik Devletleri camiası içerisinde çok mütebariz bir manzara arz etmektedir. Her devletin kabul ettiği cezai ehliyet yaşları arasında farklar görülmektedir. Fakat umumî olarak Amerika Birleşik Devletlerinde, suçluluk yaşı seviyesini aşağıdaki şekilde izah etmektedirler.

Çocuk, yedi yaşına kadar hukukî bir mes'uliyet taşımaz.

Yedi yaşından ondört yaşına kadar olan devrede, cürmî ehliyetsizliği peşin olarak kabul olunmuş, fakat çocuğun doğru veya yanlış arasındaki tefrik kabiliyeti ispat olunarak bu peşin hükmün reddolunabileceği kararlaştırılmıştır.

On dört yaşından yirmi bir yaşına kadarki devrede ise gençlerin cezai ehliyetleri var farz olunmuş ve yirmi bir yaşından yukarı olan şahıslar için de cezai ehliyet tam olarak kabul olunmuştur.

Barron'a göre, onsekiz yaşından aşağı bulunan kimseler Amerika Birleşik Devletlerinde ve hemen ekseri devletlerde hukuken "Ç O C U K" olarak kabul edilmişlerdir.

Çocukluk devrinin kanunî yaş haddi üzerindeki görüşler ne kadar çeşitli olursa olsun; her cemiyette çocuk ve onun sosyal davranışları önemle ele alınması icabeden bir keyfiyettir. Bundan dolayı çocuk her cemiyette ve her devirde aynı derecede ehemmiyetle üzerinde durulan bir mesele olmak durumunu muhafaza etmiştir. Eğer çocuk kelimesine bir de suç mefhumu eklenirse, işte o takdirde "Çocuk Suçluluğu" problemi çok daha büyük bir itina ile üzerine eğilimesi gereken bir durum alır.

Çocuk suçluluğu yeni bir problem olmamakla beraber, Birinci Cihan Harbinden sonra Avrupa ve Amerika'da ve bilhassa 1929 buhranını takip eden yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde çok ciddi bir sosyal problem olarak ortaya çıkmıştır. İkinci Cihan Harbi ve onu takip eden yıllarda ise çocuk suçluluğunun gösterdiği anormal artışlar bütün dikkatleri kendi üzerine çekmiştir.

Dünya milletlerinin bugünkü modern teknik vasıtalarla birbirlerine çok yakından tesir etmeleri hadisesi sosyal problemlerin süratle yayılmasına yol açmıştır. Bugün her millet dünyanın her hangi bir yerinde vukubulan sosyal bir hâdisenin tesirini derhal kendi bünyesinde hissetmektedir. Bu bakımdan bir sosyal hadise her millette kendi cemiyet bünyesine uygun olarak az çok farklarla oluş kaydetmekte ve kendi sosyal bünyesinin şartları içerisinde inkişaf kaydetmektedir. Bundan dolayı çocuk suçluluğu meselesi bütün dünya milletlerinin ilerideki tehlikelerini görerek üzerinde önemle durulan bir durum arz etmektedir. Hususile Amerika Birleşik Devletleri camiasında bu sosyal meselenin büyük gayretler sarfı ile önlenmesine çalışılmakta ve bu dâvanın öncülüğü yapılmaktadır.

Çocuğu suç fiilinden evvel yakalayıp kontrol altına almak ve onu inhiraf noktasında durdurmak en doğru ve faydalı bir hareket olarak kabul edilmiştir.

Çocuğu cemiyette inhiraf ettirecek bütün şartlan hesaba katarak, bu şartların imhasına veya tesirsiz hale gelmesine çalışılmak en lüzumlu bir emniyet tarzıdır. Bu zararlı şartlar devamlı olarak kontrol altına alınmalıdır.

Bizde olduğu gibi sadece çocuğun yaşını nazarı itibare alıp cezasını hafifletme yollarını aramak bu dâvânın halli için kifayet etmez. Hatta bu durum bir çok hallerde suistimallere yol açar. Büyükler tarafından

işlenen suçların küçüklere devredilmesine sebebiyet verir. Bu sosyal dâvâyı biraz daha derinden incelemeğe mecbur olduğumuza göre, çocuğu suç fiilinden çok evvel karşılamağa ve bu fiili işlemesinden uzak bulundurmağa çalışan ve hukukî statülerinde bu hususlara çok yer veren bir memleket olarak tanıdığımız bugünün Amerika Birleşik Devletleri camiasını ele alıyoruz. Birleşik Devletlerin hemen hepsinde aşağı yukarı birbirine yakın durumlarda kabul olunan hukukî statüye göre aşağıdaki şemanın en iyi bir tarzda çocuk suçluluğunu formüle ettiği kabul olunabilir.

Çocuk suçluluğunun tayin ve tasvirini gösteren şartların ve davranışların listesi şöyle sıralanmıştır:¹⁴

1. Herhangi bir kanunun veya emrin ihlâli,
2. Mektepten kaçmayı itiyat haline getirmek,
3. (Bilerek) Hırsızlarla serseriler veya ahlâksız kimselerle beraber bulunmak,
4. Islâh olmaz bir hal almak,
5. Ailesi veya vasisinin kontrolundan çıkmak,
6. Cürüm yahut aylaklık içerisinde yetişmek,
7. Kendisi ile birlikte başkalarını da tehlikeye sokmak,
8. İzin almaksızın (herhangi bir sebep olmaksızın) evden yok olmak,
9. Gayri ahlâkî ve edepsiz bir yol tuturmak,
10. Umumî yerlerde iğrenç, müstehcen yahut küfürlü konuşmayı itiyat edinmek
11. (Bilerek) Kötü tanınan yerlere gitmek,
12. Kumarhanelere devam etmek,
13. Demiryolu bölgelerinde ve yol boylarında serseriyane dolaşmak,
14. Tren, araba gibi nakil vasıtalarına müstesna binip inmek,
15. İçki alınan yerlere müptelâ olmak,
16. Geceleri caddelerde serseri gibi başıboş dolaşmak,

14. Frederick B. Sussmann, "Law Of Juvenile Delinquency", New York -1959, s. 21.

17. Para ile bahis tutuşulan bilardo salonlarına ve emsali yerlere gitmeyi itiyat edinmek,
18. Okul civarında (veya umumî yerlerde) gayri ahlâkî davranışlarda bulunmak,
19. Gayri kanunî işlere dalmak,
20. Kendisinin veya başkalarının hayatını tehlikeye veya zarara mâruz bırakacak durumlar yaratmak,
21. Sigara tiryakisi olmak,
22. Uyuşturucu ilâçlar kullanmak,
23. Uygunsuz, açık-saçık bir hal almak,
24. Dilencilik etmek,
25. Alkol kullanmak,
26. Umumî adaba aykırı maksatlar yapmak,
27. Aylakça dolaşmak, dar sokak aralarında ve boş arsalarda uymak,
28. Evden veya resmî müesseselerden kaçmak,
29. İçki tesiri ile tehlikeli bir şekilde vasıta kullanmak,
30. Müsaadesiz kanun hilâfına evlenmeye kalkışmak,
31. Cinsî gayri tabiiyelere düşmek.

Bütün bu maddelerin bize işaret ettiği en mühim husus; devletin himayesiz kalmış veya aile kontrolünden kurtulmuş çocuklara zamanında müdahale etmek isteyişidir. Devlet kendi vasıtaları ile çocuğunu terbiye ve yetiştirmede imkânsızlık içinde bulunan ailenin yardımına koşmaktadır. Böylece ailenin çocukları üzerindeki kontrol şartlarını, aileye düşen vazifeleri gayet iyi tesbit etmek ve çocuğun yetişme çağındaki muhtaç bulunduğu aile otorite ve himayesini devlet üzerine almaktadır. Bu şekilde devlet çocuğunu kontrolden âciz kalmış olan aileye yardımcı olmaktadır.

Türk Ceza Kanunu, çocuğu suç fiilini işledikten sonra ele almayı, hareket noktası olarak kabul etmiştir. Çocuğun yaş durumu gözönünde bulundurularak suçunun hafifletilmesi istenmiştir. Memleketimizde

çocuğu suç fiilini işlemeden önce yakalayabilecek, onu kötü durumdan ayıklayabilecek, ciddî bir müessese de maalesef mevcut değildir.

Türk ceza kanununa göre, on bir yaşını bitirmemiş bulunan çocuklara ceza verilememektedir. Bu husustaki kanun maddesi aynen şöyle demektir:

Türk Ceza Kanunu Madde -53: "Fiili işlediği zamanda on bir yaşını bitirmemiş olanlar hakkında takibat yapılamaz ve ceza verilemez.

Ancak fiil kanunen bir seneden ziyade hapis cezasını veya daha ağır cezayı müstelzim bir cürüm olduğu takdirde, müddeiumuminin talebi üzerine mahkeme reisi çocuğun istirdadı kabil tedabirden olmak ve on sekiz yaşını geçmiyecek müddetle mukayyet bulunmak üzere terbiye ve islâh için devlet idare veya murakabesinde bulunan bir müesseseye konmasını veyahut takayyüt ve nezaretinde teseyyüp ve ihmal ile bir cürüm işlemesine meydan verilerse kendilerinden iki yüz liraya kadar cezayı nakdî alınacağı ihtariyle ana, baba veya vasiye teslimini emreder."

Suç fiilini işlediği zaman on bir yaşından büyük fakat onbeş yaşından küçük bulunan çocuklar için de Türk Ceza Kanunu şu hükmü irad etmektedir:

Türk Ceza Kanunu Madde -54: "(Muaddel) Fiili işlediği zaman on bir yaşını bitirmiş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar, farik ve mümeyyiz olmadıkları surette haklarında hiç bir ceza tertip olunamaz.

Ancak işlenen fiil bir seneden fazla hapis veya daha ağır bir cezayı müstelzim cürümlerden ise, bundan evvelki madde ahkâmı tatbik olunur.

Eğer çocuk işlediği fiilin bir suç olduğunu fark ve temyiz ile hareket etmiş ise, suçunun cezası aşağıda yazılı şekillerde indirilir:

1. İdam cezası yerine onbeş seneden eksik olmamak üzere muvakkat ağır hapis;
2. Müebbet ağır hapis yerine on seneden onbeş seneye kadar ağır hapis, cezası hükmolunur.
3. Sair cezalar yârıya indirilir.

Amme hizmetlerinden memnuiyet ve emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezaları tatbik olunmaz.

Şahsî hürriyeti bağlayıcı cezalar, para cezasından çevrilmiş olsa dahi eğer suçlu cezanın çektirilmesine başlandığı zaman on sekiz yaşını bitirmemiş ise ceza bir islâhanede çektirilir.

Bu mahkûmiyetler tekerrüre esas olamaz."

Aynı kanunun on beş yaşını bitirmiş fakat on sekiz yaşını bitirmemiş olan çocuklar hakkındaki hükmü de şu esasî âmirdir.

Türk Ceza Kanunu Madde -55: "(Muaddel) Fiili işlediği zaman on beş yaşını bitirmiş olup da on sekiz yaşını bitirmemiş olanlar hakkında aşağıda yazılı şekillerde ceza tayin olunur:

1. İdam cezası yerine yirmi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası;
2. Müebbet ağır hapis yerine on beş seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.
3. Diğer cezaların üçte bire kadarı indirilir.
4. Amme hizmetlerinden memnuiyet ve emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezaları tatbik edilmez.

Cezanın çektirilmesine başlandığı zaman on sekiz yaşını bitirmemiş olanlar hakkında hürriyeti bağlayıcı cezalar para cezasından çevrilmiş olsa dahi, onlara mahsus ceza evlerinde veya büyüklere mahsus ceza evlerinin hususî kısımlarında çektirilir. Bunlar on sekiz yaşını geçtikleri zaman eğer mahkûm oldukları ceza müddeti üç seneden ve geri kalan müddeti iki seneden fazla ise büyük mahkûmların buldukları ceza evlerine naklolunurlar. Ancak bunlardan, geçirdikleri müddet içindeki hal ve durumlarına göre, münasip görülenler hususî ceza evinde veya büyüklere mahsus ceza evlerinin hususî kısımlarında alıkonulabilirler.

Hükmün infazına başlandığı tarihte on sekiz yaşını bitirmiş ve mahkûm oldukları ceza müddeti üç seneden az bulunmuş olup da geçmişteki hallerine nazaran hususî ceza evinde veya büyüklere mahsus ceza evlerinin hususî kısımlarında bulundurulmaları daha uygun görülenlerin cezaları bu evlerde çektirilir".

Bütün bu hükümler çocuğun cezasının nasıl çektirileceği esasından hareket etmektedirler. Yine bunların arasında çocuklar ile ilgili diğer maddelere temas etmek icabetmektedir. Meselâ, Türk Ceza Kanunu Madde-57: "Fiili işlediği zaman henüz on beş yaşını bitirmeyen ağır,

dilsizler hakkında takibat yapılmaz. Bunlar hakkında yirmi dört yaşına kadar kalmak üzere 53 ncü maddenin ikinci fıkrası hükmü tatbik olunabilir.

Türk Ceza Kanunu Madde -58: "(Muaddel) Fiili işlediği zaman on yaşını bitirmiş olup da yaptığı işin neticesini fark ve temyiz ile hareket ettiği anlaşılmayan sağır, dilsizlere ceza verilmez. Ancak fiil cürüm olduğu ve bir seneden fazla hapis cezasını veya daha ağır bir cezayı müstelzim bulunduğu takdirde, yirmi dört yaşını henüz ikmal etmiyen sağır, dilsiz hakkında yirmi dört yaşına kadar kalmak üzere 53 ncü maddenin ikinci fıkrası tatbik edilebilir..."

Görülüyor ki ceza kanunumuzda çocuk ile ilgili kısımlar biraz daha incelenmeye muhtaç bir durum arz etmektedir. Bu maddelere bugünkü sosyal şartlarımıza uygun bulunanlarının da eklenmesi lüzumuna kanıyız.

MEMLEKETİMİZDE ÇOCUKLARIN İŞLEMİŞ OLDUKLARI SUÇLAR

Çocuğu suç işlemeğe sevkeden çeşitli faktörlerin değişen kuvvetteki tesirleri ile meselenin kompleks mahiyette oluşu ve neticesinin ağır cezaî müeyyidelere bağlı bulunuşu, bu sahadaki istatistikî malûmatın toplanmasında ve değerlendirilmesinde bir takım güçlüklerin doğmasına sebep olmaktadır.

Suçların ne miktarda, nerede ve kimler tarafından işlendiği ve suç nevilerinin belirlendiği hususundaki istatistikî donelerin derlenmesi işine diğer sosyal faktörlerin de eklenmesiyle, meselenin hakikî mahiyette değerlendirilmesiyle ancak hak ve salâhiyet kazanılmış olacaktır. Bu sahada çalışırken bir takım yanlış, peşin hükümlerden sıyrılıp kurutulmaya ve kesin neticelerde dikkatli ve uyanık bulunmaya mecburuz.

Memleket çapında çocuk suçluluğu meselesinin ele alınması, bugünün suçlu çocuğunun hakikî durumunun tesbit olunması, geleceğin Türkiyesi için faydalı bir hareket olacaktır.

Emniyet teşkilâtımızda tam teşkilâtlı bir çocuk suçluluğu bürosuna ve bu büronun vilâyetlerdeki şubelerine şiddetle ihtiyaç vardır. Bu büro

ailenin çocuğunu yetiştirmesi, terbiye ve islâh etmesi için ona en iyi yardımcı durumunda bulunacaktır. Ayrıca çocuk suçluluğu bürosunun tanzim edeceği yıllık istatistikler ve neşredeceği bu mevzudaki broşürler, bu sahanın ilmî araştırmacılarına meselenin hakikatini bulmaları bakımından ışık tutmuş olacaktır. Maalesef emniyet teşkilâtımızda böyle bir çabayı müşahade edemedik. Adlî teşkilâtımızda da bu yolda çalışmalara başlanmasının zarurî olduğu kanaatindeyiz.

Süratle değişme yoluna girmiş bulunan sosyal bünyemizde en fazla hassasiyet göstereceğimiz unsur "Ç O C U K" olmalıdır.

ÇOCUK mevzuunda ve bilhassa "SUÇLU ÇOCUK" meselesinde elimizdeki dar ve natamam bilgiler bizi mecburî olarak kesin hükümlerden ve faydalı kararlardan uzak bulundurmaktadır. Şahsî gayretlerimizle elde edebildiğimiz istatistikî bilgilerimiz, bizleri ancak sondaj usulündeki çalışmalara sürüklemektedir.

Memleketimizin istikbali bakımından çeşitli bölgelerinde teksifi mahiyette araştırmalar yapmaya ve ayrıca sosyal hadiselerin umumî seyrini görmeye ve göstermeye mecburuz. Bu sosyal hâdiseler meyanında en ehemmiyetli yerlerden birini işgal eden çocuk problemini ve bilhassa suçlu çocuğu hakikî hüviyetile tanımaya çalışmalıyız.

Bu sahada zengin istatistiklere ve bol neşriyata muhtacız.

Suçlu çocukların yalnız adlî makamlara intikal etmiş olanlarının istatistikî rakamlarını ele geçirmiş olmakla, çocuk suçluluğu hâdisesinin memleketimizdeki hakikî mahiyetini kavramaya hiçbir zaman imkân bulamayacağız.

Senelerin bize vermiş olduğu bilgilere dayanarak, çocuk suçluluğu meselesinin memleketimizde derhal geniş çapta ele alınması lüzumunu belirtiyoruz. Bu meselenin hakikî veçhesi memleketimizde, bilhassa büyük şehirlerimizde çok acı bir manzara arz etmektedir.

Mevcut istatistikî bilgilerimize dayanarak ve elimizdeki 2800 kadar hususî hal dosyalarına bağlı kalarak memleketimizdeki suçlu çocukların işledikleri suç nevelerini göstermeye gayret edeceğiz.

1938 senesinden 1956 senesine kadarki devrede adli makamlarımızca hükümlendirilen çocuklarımızın miktarı şöyledir:¹⁵

Seneler	12-15 yaşlarındaki hükümlü Çocuklar	16-18 Yaşlarındaki hükümlüler
1938	2156	4920
1939	2453	5817
1940	2737	7046
1941	3123	8717
1942	3313	9451
1943	3379	9343
1944	2821	7626
1945	3293	9363
1946	4480	11666

Seneler	12-15 Yaşlarındaki hükümlüler	16-18 Yaşlarındaki hükümlüler
1947	4633	12522
1948	4876	12817
1949	5641	16497
1950	3319	12302
1951	3715	15227
1952	6282	19887
1953	7957	19575
1954	7300	15370
1955	10049	19603
1956	9390	18684

Ankara çocuk islâh evine giren hükümlü çocukların işledikleri suç nevilerine göre durumları mütalaa edildiğinde kabarık mahiyette görülen hadiselerin katil, cinsî suç nevinde olduğu görülmektedir. Beş sene içinde Ankara Çocuk Islâh Evinde bulundurulan suçlu çocukların suç nevilerine göre durumları da şöyle bir şekil arz etmektedir:

Sene:	İT. Yekûn:	Katil:	Cinsî Suç:	Hırsızlık:	Sair Suçlar:
1955	182	90	73	7	12
1956	166	74	78	8	6
1957	158	68	45	11	34
1958	225	90	70	33	32
1959	217	87	84	21	25
	948	409	350	80	109

Müessesede bulundurulan hükümlü çocukların bağlı buldukları aile reislerinin meşguliyetlerine göre durumları şöyle bir dağılışı göstermektedir:

15. Mahkûmlar İstatistiği, Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü

Sene:	Yekûn:	Memur	Çiftçi	Esnaf	Tüccar	Sair Serbest meslek
1955	182	1	153	15		13
1956	166	12	132	5	3	14
1957	158	27	89	18	16	8
1958	225	30	125	25	20	25
1959	217	25	120	30	25	17
	948	95	399	93	64	77

Bu listeye göre de çiftçi ailelerinin çocukları birinci vaziyette yer almışlardır.

Çocukların suç işledikleri tarihlerdeki yaş durumlarına gelince:

Sene:	Yekûn:	11 Yaş:	12 Yaş:	13 Yaş:	14 Yaş:	15 Yaş:
1955	182	5	16	38	74	49
1956	166	20	43	25	46	32
1957	158	43	37	29	24	25
1958	225	70	40	35	50	30
1959	217	77	50	40	35	15
	948	215	186	167	229	151

Köy ve şehir mensubiyeti itibarile de müesseseye gelen hükümlü çocukların durumu şudur:

Sene	Yekûn:	Köy:	Şehir:
1955	182	156	26
1956	166	154	12
1957	158	134	24
1958	225	175	50
1959	217	172	45
	948	791	157

Bu listeye göre de köylü ailelerine mensup çocukların işlemiş oldukları suç sayısının fazlalığı göze çarpmıştır.

Demek ki birinci listede suç nevelerinin arasından en mütebariz durum arzedenlerinin katil ve cinsî suç fiilleri olduğunu ve sonuncu listeden de köylü ailelerine mensup çocukların kabarık yekûn işgal ettikleri müşahade edilmiştir.

İstatistik Genel Müdürlüğünün hükümlü çocuklar hakkında vermiş olduğu malûmattan ancak yukarıdaki iki hususu kat'i olmamakla

beraber sezinlemiş olabiliyoruz. Çünkü köy ve şehir nüfuslarına göre mukayesesini ayrıca yaparak umumî çocuk sayısına ve senelere göre ne gibi bir durum arzettiği hususu incelenecektir.

İstanbul Üniversitesi Türk Kriminoloji Enstitüsü tarafından 974 hükümlü çocuk üzerinde yapılan araştırma sonucunda elde edilen bilgiler:¹⁶

Şehirde suç işleyen çocuklardan:

Şahsa karşı işlenen suçlar	89
Mal aleyhine işlenen suçlar	76
Cinsî suçlar	48
Sair suçlar	7

220

Köylerde çocukların işledikleri suçlar:

Şahsa karşı işlenen suçlar	508
Mal aleyhine işlenen suçlar	63
Cinsî suçlar	172
Sair suçlar	11

754

Demek ki, şahsa karşı işlenen cürümler, köylerde işlenen bütün suçların % 67, 37 sini, şehirde işlenen bütün suçların % 40,45 ini teşkil ediyor. Keza burada da cinsî suçlar diğer suçlara nazaran köylerde büyük bir rakamla gösterilmiştir. Cinsî suçların köylerde % 22, 81; şehirlerde % 21,81 gibi bir nisbeti kaydedilmiştir.

Yine aynı ankette, mal aleyhine işlenen suçlar diğer suçların tümüne nazaran köylerde % 8,35; şehirlerde % 34,45 gibi bir duruma işaret etmiştir. Bu anketi tanzim edenlere nazaran ankette tesbit edilen suçların % 62 si köyde ve % 36,5 i şehirlerde işlenmiştir.

Bu çalışmalar sonucunda da, şahsa karşı işlenen suçlar ile cinsî suçların diğer suçlara nazaran fazla olduğu ve her iki suç nevinin de şehir-
lere nisbetle köylerde çok bulunduğu anlaşılmaktadır.

16. "Çocuk suçluluğunun önlenmesi ve küçük suçlular hakkında tatbiki gereken tedbirlere müteallik rapor", İstanbul Üniversitesi, Türk Kriminoloji Enstitüsü, Yayın: 2, 1950, s. 16.

Son on yıllarda çocuk suçluluğu meselesinin ciddiyetini takdir etmiye başlayan gazetelerimiz bu konuya sütunlarında yer vermeye başlamışlardır. Meselâ, 20. IV. 1961 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "Çocuklar tarafından işlenen suçlar artıyor" başlıklı bir yazıda: İstanbul Emniyeti 2 nci Şube Müdürlüğündeki kayıtlara dayanılarak 1961 Ocak ve Şubat ayları suç faillerinin % 7 sini 10-15, % 16 sını 15-18 ve % 24 ünü de 18-21 yaşları arasındaki çocuk ve gençlerin işlediği hususundaki haber oldukça mühim bir noktayı işaret etmektedir. 10-21 yaşlarındakilerin suç miktarı % 47 nisbetinde gösterilmektedir ki, bu, meselenin ehemmiyetini belirtmektedir.

Bu münasebetle tekrar edebiliriz ki, pek çok sualler, çocuk suçluluğu problemlerinin doğru cevaplandırılabilmesi için müteber çalışmaların, sebeplere taalluk eden sahih bilgilerin ve bilhassa (case-study) çalışmalarının memleketimizde tam tatbikini talep ediyor.

İmkânlarımız nisbetinde bol malzeme ile çocuk suçluluğu probleminin değerlendirilmesine ve doğru neticelere ulaşılmasına gayret sarfettik. Suçlu çocukların sosyal durumlarını ve işledikleri suç fiillerinin sosyal mahiyetini anlayabilmek için, *RESMÎ ve HUSUSÎ VESİ-KALAR, HUSUSÎ HAL ÇALIŞMALARINA* müracaat ettik. Mahkûm Çocukların hüküm hulâsaları, tevkif müzekkereleri, umumî durum fişleri ve bu çocuklar için islâhevinde tanzim olunan dosyaları tetkik hususunda ihmal göstermedik.

Elimizdeki mevcut dosyalara göre Ankara Çocuk Islâh Evinin kuruluş tarihi olan 1938 senesinden 8. Mart. 1955 gününe kadar müessesede tutulan 2181 hükümlü çocukların işledikleri suçların nevelerine göre tasnifi şöyledir:

1. Katil	750
2. Yaralama	61
3. Katle teşebbüs	93
4. Ölüme sebebiyet	43
5. Katil kastile yaralama	2
6. Tatili Uzuv	24
7. Irza geçme ve öldürme	7
8. Ana Baba katili	3
9. Kavga ve dayak	5

10. Irza geçme	607
11. Irza geçmeye teşebbüs	84
12. Kız kaçırma ve ırza geçme.	27
13. Eve girerek ırza geçme.	3
14. Livata	52
15. Kız kaçırma	34
16. Hırsızlık	326
17. Dolandırıcılık	1
18. Yankesicilik	1
19. Kaçakçılık	9
20. Gasp ve yağma	14
21. Ev ve samanlık yakmak	5
22. Orman yakmak	1
23. Mesken taarruzu	2
24. Ağaç kesmek	1
25. Tehdit ve hile	17
26. Hakaret ve sarhoşluk	2
27. Silâh taşımak	3
28. Yalan şahadet	3
29. Trafîğe Muhalefet	1

2181

Bu dosyalar arasında 750 adedi ile katil hadiseleri başta gelmekte ve onları 607 rakamı ile ırza tecavüz fiilleri takip etmektedir. Hırsızlık vak'aları da 326 çocuk ile üçüncü durumda bulunmaktadır.

Ayrıca 1955 senesinden haziran 1959 tarihine kadar Islâh Evinde bulundurulan 615 çocuğa ait tafsilâtlı hususî hal dosyaları, suç nevileri hakkında bize şu sırayı vermektedir:

1. Katil	130
2. Yaralama	46
3. Katle Teşebbüs	13
4. Ölüme sebebiyet	23
5. Tatili Uzun	3

6. Irza geçmek ve öldürmek	2
7. Anne ve baba katili	—
8. Kavga ve dayak	2
9. Irza geçmek	105
10. Irza geçmeğe teşebbüs	32
11. Kız kaçırmak	7
12. Eve Girerek ırza geçmek	3
13. Fiili Livata	47
14. Hırsızlık	172
15. Yankesicilik	1
16. Kaçakçılık	5
17. Gasp	2
18. Ağaç kesmek	1
19. Hakaret	3
20. Silâh taşımak	4
21. Trafik kanununa muhalefet	9
22. İç siyasetten suçlu	3
23. Millî Korunma Kanununa Muhalefet	1
24. Dinamit Kullanmak ve patlatmak	1

615

Yine burada da şahsa karşı işlenen suçlar ön sırayı işgal etmekte ve onu sırasile cinsî suçlar ve hırsızlık olayları takip etmektedir.

Hükümlü çocukların mensup buldukları ailelerin malî durumlarını öğrenmek için bağlı buldukları muhtarlık ve ihtiyar hey'etlerince tanzim edilen yoksulluk belgelerinde ve idare âmirlerinin adlî makamlara hitaben yazdıkları resmî yazıların ve müesseseye çocuklar için velileri tarafından gönderilen cep harçlıklarının kontroluna dayanarak edindiğimiz bilgiler, bu çocukların hemen ekserisinin fakir ailelere mensup buldukları noktasında toplanmıştır.

Buraya kadarki izahdan, suç nevilerinin sınıflandırılmasında adam öldürme, ırza geçme ve hırsızlık hadiseleri mütebariz bir durum arzetmiştir.

1 ve 2 numaralı tatbik fişlerinin muhteviyatına sadık kalarak memleketimizde çocuk suçluluğunun nevelerinin hakikî durumu muvacehesinde başlıca saikin, çocuğa lâayık olduğu sosyal değerin verilmemiş olmasında buluyoruz.

(TATBİK FİŞİ : 1)

Hapis No :	Hüküm Veren mahkeme :
Suç :	İlâm tarih ve No. su :
Memleketi :	a) Suçlunun adı ve soyadı:
Senesi :	Babasının adı :
Mahkûmiyet Müddeti:	Anasının adı :
Sene: ay: gün :	Doğum tarihi :
1. Tevkifi :	Doğum yeri :
Tahliyesi :	İkametgâhı :
2. Tevkifi :	Tabiiyeti: Dini: Medenî Hali
Bihakkın tahliye tarihi :	b) Ceza evine girmezden evvel ne gibi işle iştigal ederdi, meslek veya sanatı
Tatbik olunan kanunun adı ve No. su :	c) Suçu nedir Nerede işlenmiştir Kaç tarihinde işlenmiştir: Suçta esas saik nedir Cürüm âleti nedir Suç arkadaşı varmıdır: Kimdir:

Duruşma safahatı:

Suç İşlemezdenden evvel (veya suç esnasında):
Meşgul olduğu işi:
Tahsil Durumu:
Önceki Durumu:
Babası sağ mıdır:
Babasının işi nedir:
Annesi sağ mıdır:
Annesinin işi nedir:
Ailenin malî vaziyeti:

(TATBİK FİŞİ : 2)

Hapis No:	Adı ve Soyadı:
Suç:	Babasının adı:
Memleketi:	Anasının adı:
Senesi:	Doğum tarihi:
Mahkûmiyet müddeti:	Doğum yeri
Sene: ay: gün:	İkametgâhı:
Babası hayatta mıdır:	Tabiiyeti: Dini: Medeni Hali
Ölmüşse ölüm tarihi:	Meslek veya sanatı:
İşi:	Tahsili:
Annesi hayatta mıdır:	Çocuğun öz kardeşleri:
Ölmüşse ölüm sebebi:	Üvey kardeşleri:
varsa işi:	Büyüdüğü yeri:
Babası tek evli midir:	Çalıştığı yeri:
Babası anası ile birlikte yaşar mı:	Suç işlemiş arkadaşı:
Baba ana ayrı yaşıyorsa çocukların geçimini kim temin eder:	Suç
Üvey baba ve işi:	Muhitindeki çocukların meşguliyeti
Üvey ana ve işi:	Muhitinde suç işleyenler:
Ailenin ikametgâhı:	Suçları:
Yerlisi olup olmadığı:	Evden hiç kaçmış mıdır:
Nereden ne sebeple geldikleri:	En çok neden hoşlanır:
Ailede suç işleyenler:	En çok neden korkar:
Ailede: alkol, içki, kumar:	Çalışmağa başladığı yaşı:
Geceyi dışarda geçiren:	Hangi işte, kaçça çalıştığı:
Hasta olanlar:	Buluğa ermiş midir:
Mesken vaziyeti:	Nerede ne zaman:
Suçunun kendisi tarafından anlatılması:	Cinsî münasebette bulunmuş mudur:
	Mağdurla arasında rabıta:
	Mağdurun ailesile kendi ailesinin münasebeti:
	Çocukta, Akıl hastalığı,
	Akıl zayıflığı, Kumar, içki hali:

11-15 yaşlarındaki çocuklara ait fişlerimizin tasnifi sonunda elde ettiğimiz bilgilerden, adam öldürme suçundan hükümlü bulunan 554 çocuğun 514 ünün köylü ailelerine, 26 çocuğun da şehirli ailelerine ve geri kalanların, (14) çocuğun kaza ve nahiye merkezlerinde ikamet eden ailelere mensup olduklarını tesbit ettik.

Suç fiilini işledikleri zaman suçlu çocukların yaş durumları da şöyledir:

11 Yaşında:	12 Yaşında:	13 Yaşında:	14 Yaşında:	15 Yaşında:
40	67	118	178	151

Listede gösterildiği gibi, çocuk için suç fiilini işlemede en tehlikeli yaş 15, 14 ve 13 cü senelerinin ona verdiği durum olarak görülmüştür.

Ayrıca şahsa karşı yapılan tecavüzlerden 34 çocuk yaralama fiilinden ve 37 çocuk da öldürmeye teşebbüsten mahkûm olmuşlardır. Bunların yalnız biri şehirli diğerleri köylü çocuklarıdır.

Bu çocukların da yaş durumları:

11 Yaşında:	12 Yaşında:	13 Yaşında:	14 Yaşında:	15 Yaşında:
3	5	22	30	17

554 Suçlu çocuğa tatbik edilen ceza müddetleri aşağıdaki durumdadır.

Ceza müddetleri	Sınıf Kıymetleri:	Suçlu miktarı:
6 ay - 1 sene, 5 ay , 29 gün	Bir yıldan az	102
1 sene 6 ay - 2 sene, 5 ay, 29 gün	1 sene	120
2 sene 6 ay - 3 sene, 5 ay, 29 gün	2 sene	88
3 sene 6 ay - 4 sene, 5 ay, 29 gün	3 sene	80
4 sene 6 ay - 5 sene, 5 ay, 29 gün	4 sene	24
5 sene 6 ay - 5 sene, 5 ay, 29 gün	5 sene	34
5 sene 6 ay - 6 sene, 5 ay, 29 gün	6 sene	16
6 sene 6 ay - 7 sene, 5 ay, 29 gün	7 sene	8
7 sene 6 ay - 8 sene, 5 ay, 29 gün	8 sene	11
8 sene 6 ay - 9 sene , 5 ay, 29 gün	9 sene	26
9 sene 6 ay - 10 sene, 5 ay, 29 gün	10 sene	20
10 sene 6 ay - 11 sene, 5 ay , 29 gün	11 sene	—
11 sene 6 ay - 12 sene, 5 ay, 29 gün	12 sene	12
12 sene 6 ay - 13 sene, 5 ay, 29 gün	13 sene	—
13 sene 6 ay - 14 sene, 5 ay , 29 gün	14 sene	—
14 sene 6 ay - 15 sene, 5 ay, 29 gün	15 sene	2
19 sene 6 ay - 20 sene, 5 ay , 29 gün	20 sene	1
		554

Çocukları şahıslara karşı suç işlemeğe sevk eden sosyal vetire ve faktörlerin en mühimleri sırasile; çobanlık yapan çocukların hayvanları yüzünden aralarında çıkan kavgalar, hayvanların ekili ve dikili yerlere girip tahribat yapmaları sonunda mal sahibi ile çıkan döğüşmeler, ırza ve namusa tecavüz meseleleri, kan davaları, çocuklar arası kavgalar ve şakalaşmalar neticesinde başlayan döğüşmeler, tedbirsizlik ve babanın çocuğunu fazla döğmesi ile buna muğber olan çocuğun silahla mukabelesi gibi hadiselerdir.

Kuvvetli durumda rol oynayan bu faktörlere ait bir kaç hadiseyi misal olarak zikretmek faydalı olacaktır.

Bursa'nın bir köyünde, birlikte hayvan otlatırlarken iki çocuk güreşe başladıktan sonra canı acıyan maznunun kavgaya başlayıp, birbirlerine taşla vurmaları neticesinde arkadaşının ölümüne sebep olduğu... 9 ay hapse mahkûm edilen suçlu küçük çoban, köy ilk okulu öğrencisidir ve fakir bir köylü ailesinin çocuğudur.

Başka bir suçlu çocuk, Kocaeli'nin bir köyünde hayvanlarını otlatmakta iken mandalarından birinin mağdurun mısır tarlasına girmesi üzerine, maznuna küfreden mağdur ile aralarında çıkan kavgada, mağdurun bıçakla yaralanarak öldüğü... mahkûm çocuğun köy ilk okulu ikinci sınıf talebesi olduğu, fakir bir aileye mensup bulunduğu, dosyaların tetkikinden öğrenilmiştir.

Irza geçme hadiselerinde de çocukların kendini müdafaa edemeyecek yaşta olmaları ve ebeveynleri tarafından yalnız başına bırakılmaları, ihmal edilmeleri başlıca faktörler arasındadır. Meselâ, Çanakkale'nin bir köyünde küçük bir kız çocuğu yalnız başına yoldan giderken hayvan otlatmakta bulunan iki çoban çocuk tarafından yakalanarak kenarda meşeliğe zorla götürölüp tecavüze maruz bulundurulduğu ve mağdurenin 10 yaşlarında bir kız çocuğu, mütecavizlerin ise biri 13 diğeri de 14 yaşlarında olduğu anlaşılmıştır.

Tedbirsizliğe misal olarak da şu hadiseyi veriyoruz:

Ağabeyinin küçük kardeşinin elindeki domatesi alıp yemesi ile küçüğü ağlatmaya başlaması ve ağabeyin bu haline kızan ortanca oğlanın duvarda asılı ve doldurulmuş bulunan babalarına'ait av tüfeğini alarak ağabeyine ateş etmesi neticesinde ölümüne sebep olduğu, görölmektedir.

Çocukların adam öldürme fiillerinde tabanca, av tüfeği gibi ateşli silâhlar, bıçak, kama, nadir hallerde balta gibi kesici âletler ve taş, sopa gibi vasıtaları kullandıkları müşahade edilmektedir.

Köye nazaran şehirlerde hususile büyük şehirlerde fazla görülen, çocuklar tarafından işlenen hırsızlık vak'aları da şu durumu arz etmektedir.

375 hırsız çocuktan, 308 ini şehirlere köy, kasaba ve kazalardan gelen köylü ailelerin yani kopmuş ailelerin çocukları, 24 ünü de şehrin eski yerli ailelerinin çocukları teşkil etmiştir.

Hırsızlık fiilinden suçlu çocukların cemiyet içi meşguliyet durumları şöyledir:

İşsiz	203
Çırak	94
Okul talebesi	78
	375

Çıraklık yapan çocukların iş sahaları

Demirci çırağı	13
Kahveci çırağı	5
Terzi çırağı	6
Çoban	1
Tenekeci Çırağı	4
Kasap çırağı	2
Şoför yamağı	6
Seyyar satıcı (işportacı)	4
Fabrikada işçi	8
Mezbahada işçi	1
Yağlı boyacı çırağı	1
Elektrikçi çırağı	2
Fotoğrafçı çırağı (yamağı)	1
Amele	4
Arabacı	4
Hamal	4

Köfte satıcısı	1
Ahçı çırağı	2
Simitçi	2
Gazete satıcısı	5
Marangoz çırağı	4
Sinemada gazoz satıcısı	3
Kundura tamircisi çırağı	11
Kalaycı çırağı	1
Ayakkabı boyacısı	2
Berber çırağı	4
Fırıncı çırağı	1
Lokantada işçi	1
Balıkçı yamağı	1

Okula devam eden suçlu çocukların okullardaki sınıf durumları da şöyledir:

İlk Okulda:

1 ci sınıfta	5
2 ci sınıfta	6
3 cü sınıfta	13
4 cü sınıfta	18
5 ci sınıfta	20

Orta Okulda:

1 ci sınıfta	16
------------------------	----

Çocukların hırsızlık suçlarını hemen hemen arkadaşları ile birlikte işledikleri tesbit edilmiştir.

78 hırsız çocuğun, suç ortağı olarak arkadaşlarının veya arkadaşının bulunduğu * mahkemeler tarafından sabit olmuştur. Elimizdeki dosyalarında tesbit ettiğimiz durumlarda, geri kalan çocuklar da hırsızlık yapan arkadaşlarının bulunduğu söylemişlerdir.

13 çocuk sabıkalı durumundadır. 5 çocuk da yankesiciliğe alıştırmıştır.

Hırsız olarak bilinen çocukların babalarının meslek durumları da şöyledir:

Elektrikçi	1
Sıvacı	3
Hamal	14
Taşçı	1
Sebzeci	3
Kahveci	11
Arabacı	13
Oduncu	1
Şoför	1
Marangoz	4
Amele	15
Seyyar satıcı	13
Odacı	3
Dokumacı	1
Kundura Tamircisi	2
Otobüs yıkayıcısı	1
Şoför muavini	1
Berber	2
Duvarcı	2
Fotoğrafçı	1
Çöpçü	1
Memur	1
Fırıncı	1

96

Hırsızlık fiilinden suçlandırılan çocukların babalarının cemiyet içinde çalışma durumları umumî olarak şöyle bir durum göstermektedir:

Suçlu çocuk babası için devamlı bir iş söyleyememiştir.	242
Suçlu çocuğun babası işçidir.	96
Suçlu çocuğun babası ölü veya evini terk halindedir.	37
	375

28 suçlu çocuğun babaları üveydir. Hırsızlık suçundan hükümlendirilmiş 24 çocuğun da anneleri üveydir.

375 kadar hırsız olarak tanınan çocukların arasında 62 sinin hiç okuma ve yazması yoktur.

SOSYAL FAKTÖRLERİN ANALİZİ

AİLE GRUBU İÇERSİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞU FAKTÖRÜ

Çocuk suçluluğu sosyal faktörleri analizinde aile yuvası, üzerinde en fazla durulması ve dikkatle tetkik edilmesi icabeden bir konudur.

Aile, cemiyetin en mühim bir sosyal grubudur. Onun içersinde arkadaşlık, idameyi hayat, korunma ve hariçte temsil olunma, yetiştirilme ve yetiştirme faaliyetleri toplanmıştır. Aile yuvası ruhî bir bütündür ve moral eğitim merkezidir. Ailenin azaları arasındaki tesanüt, karşılıklı vazife ve mesuliyet duyguları, diğer sosyal gruplarla mukayese edilemeyecek kadar sağlamdır. Çocuklar, en samimi duyguyu evlerinde bulurlar, en büyük zevki yine kendi evlerinde ararlar. Aile, çocukları üzerinde en nüfuzlu ve müessir bir kontrole sahiptir. Aile, azaları, için bir itimat ve emniyet yuvasıdır.

Bir kültür taşıyıcısı olarak aile, çocukların ilk öğretim merkezidir. Çocuk sosyal davranışlarının ilk şeklini ailesinden Öğrenir. Şahsiyetini ailesinde kazanır. İnsaniyet duygusu ve düşüncesinin ilk örneklerini aile yuvasında görür ve öğrenir.

Çocuğun bütün ihtiyaçları aile yuvasında temin olunur. Sıcak aile yuvası, çocuğu sevgi ile kucaklar, ona sıhhat ve neşe getirir.

Massachusetts'de 10.000 okul çocuğu üzerinde yapılan bir denemede çocukluğun ilk onbir senesinde kız çocukların % 70 inin ve oğlan çocukların % 60 ının en büyük zevki boş zamanlarını kendi aile yuvalarında geçirmek istedikleri tesbit olunmuştur.

Böyle bir yuva çocuk için büyük bir cesaret yeri, emniyet, samimiyet ve heyecan dolu bir atmosfer merkezidir.

O halde, çocuğun yetiştirilmesinde ailenin mesuliyeti çok büyüktür. Çocuğun inkişaf ettirilmesinde ona kazandırılacak şahsiyet ve onda geliştirilecek kabiliyet ailenin başlıca vazifesidir. Çocuk ile anne ve babası arasındaki sosyal münasebet ilk sosyalleştirme dersleridir.

Çocuğun ilk içtimaî davranışları itiyad ve alışkanlıklarının büyük bir kısmı, şahsî teşebbüs kabiliyeti insanlara karşı itimat ve sevgi duyguları, hepsi aile grubu içerisinde kazandırılır. Bu derece büyük önemi olan bir yetiştirme merkezini, yani aileyi cemiyet içinde kendi haline terketmek, onun ıstırap ve üzüntülerini umursamamak, o cemiyetin geleceğinden endişe etmemek demektir.

Ayrılmalar, terkler, boşanmalar, hastalık ve ölümler çocukların yetişmelerini engelleyen faktörler arasında ilk hatıra gelenlerdir.

İkibin sekiz yüz çocuk üzerinde Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde yaptığım çalışmalarda, bu suçlu çocukların hemen hepsinin yukarıda belirttiğimiz aile yuvasından mahrum bulduklarını tesbit ettim.

Normal bir aile, Neumeyer'in dediği gibi, "suçluluğa karşı en iyi bir sigortadır".¹⁷ Madem ki, aile grubu cemiyetin istikbali için en emin bir dayanak noktasıdır, o halde, manivelânın bu ağırlık merkezine dik-katin bütün ağırlık noktasını teksif etmek şarttır. Aile içerisindeki sosyal organizasyon, cemiyetin ahengi için de esas unsurdur. Ailenin yetiştireceği çocuk ya bu ahengi devam ettirecek veyahut altüst edecektir.

Ankara'da 12, 13 ve 14 yaşlarındaki hırsızlık yapan çocukların hepsi zaruret, sefalet ve ailevî yoksulluk içindedirler. Ebeveyn şartları tam manasile gayri tabiiilikler arz etmektedir. Bir baba boşadığı karısından olan çocuğunu sokağa atarsa o çocuk diğer bir şehirde geçim endişesile kötü yola sapan anasından da bir yardım görmezse ve bu çocuğu koruyacak

17. Martin H. Neumeyer, "Juvenile Delinquency in Modern Society", New York - 1956, s. 155.

olan müessese de bulunamazsa, elbetteki onun hırsızlıkları sadece kanun maddesine göre bir kötülüktür.

Böyle bir durum karşısında, cemiyet bünyesinde çocuğu aileden tamamen kopmadan, henüz inhiraf etmeden, yakalayıp himaye altına almak, en doğru bir hareket tarzıdır. Bunun en güzel örneğini Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada bize vermektedir. Bu sahadaki teksifi çalışmalar, batılı milletlerin, sosyal bünyelerine karşı gösterdikleri hassasiyetin ifâdesidir.

Onbir yaşından itibaren hukukî müeyyidelere tâbi olan çocuğun, bu yaşlarda evinin kontrolundan sıyrılmaya başlaması, çocuğu iki tehlike ile karşı karşıya bırakmaktadır. Bilhassa büyük şehirlere yeni gelmiş ailelerin çocukları çok daha fazla tehlikelere maruz bulunmaktadır. Çocukları hırsızlık yapmış olan ailelerle yaptığımız temaslardan elde ettiğimiz neticeye göre; bu ailelerin hemen hepsi noksan aile şartları içindedirler. Ailenin eksik şartları arasında başta geleni "Noksan aile tipi" dir. Tarn aile olarak, öz ana ve öz babası ile birlikte sağlam bir aile atmosferi içinde yaşayan çocukların sahip oldukları aile yuvasını kabul ediyoruz. "Noksan aile" de öz anne veya babadan birisinin bulunmaması veya bulunduğu halde aile içindeki fonksiyonunu yapamaması şekli görülür.

Tam ailede mevcut olan azaları arasındaki tesanüt ve iş bölümü, iş birliği nizamını, noksan ailede kurmak çok zor bir iştir. Çocuklar ise, bu nizamın, aile içinde yarattığı ahenge muhtaçtırlar. Ahengi aile içinde bulamayan çocuk onu dışarıda arıyacaktır. Anne veya babadan birisinin üvey olması halinde de yine bu aileyi noksan aile olarak kabul edeceğiz.

Bilhassa, çocuk suçluluğu meselesinde, üvey olan anne veya babanın sonradan bir öz evlâdı doğunca, bu yeni çocuğa karşı gösterdiği samimi şefkat hissi ve yakın alâka üvey çocuğu evden uzaklaştırıyor. Böylece bu çocuk aile dışında samimi bir başka muhit aramaya başlıyor. Aradığı bu samimi sosyal grup da tabiatile kendisi gibi bir veya bir kaç akran çocuğun muhiti oluyor. Tam ailenin noksan aile haline gelmesi normal olarak boşanma, ayrılma, terk ve ölüm halleridir.

İlk üç vaziyette, çocuk suçluluğu hâdisesi, ölüm ile noksanlaşan ailelerin çocuklarından daha fazla müşahade edilmektedir. Ölüm halindeki

kopmada fizikî bir eksilme olmakla beraber belki de sosyal ve psikolojik bir kopma vuku bulmamaktadır.¹⁸

Noksan ailelerin çocuklarını tamamen kavrayamaması bütün içti-maî bünyeler için umumî bir katedir. Sutherland, suçlu çocukların % 40 ının noksan ailelere ait bulduklarını bildiriyor.

Shaw ve Mckay, "noksan aile" mevzuundaki çalışmalarında, suçlu çocukların % 42,5 inin bu ailelerden geldiğini tesbit etmişlerdir.

Bizim yapmış olduğumuz çalışmalardan çıkardığımız neticeye göre, "noksan aileler" arasında çocuk suçluluğu nisbetinin "kopmuş aileler"den daha fazla olduğu müşahade edilmiştir. Memleketimizdeki suçlu çocukların hırsızlık hadiseleri, şehir ailelerinde ve bilhassa noksan ailelerde ve kenar mahalle sakinlerinde çok fazla görülmüştür.

Boşanma, ayrılma ve terk suretile noksanlaşan ailelerde, çocukları ile birlikte geri kalan terkedilmiş eş, devamlı olarak çocuklarını diğer eş aleyhine tahrik etmekte ve durmadan onu çocukları nazarında kötülemektedir. Bu hareket tarzı çocukların ruhunda en yakınlarından başlatılmak suretile insanlara karşı duydukları kin ve nefret hislerinin tohumlarını taşıyor.

Büyük şehirlerimizdeki kenar mahalle ailelerinde disiplinsizlik, üzerinde durulması icabeden mühim bir faktördür. Ailedeki düzen, fertler arasındaki cins, yaş ve tecrübe esnasındaki işbölümü ve karşılıklı itimat havası içinde devam ettirilebilir.

Köydeki ailelerimizde bugün dahi bu düzeni bulmak mümkündür. Çünkü aile reisi yaşlı erkek uzun senelerin kendisine kazandırdığı tecrübe ile ev idaresinde ve ziraî faaliyette söz sahibidir. Ailenin yaşlı erkeği, gelenek ve göreneklere uyularak köylüler arasında da yaşlılara gösterilen hürmete lâyık yeri işgal eder. Zenginlik köyde de mühim bir unsurdur. Fakat yaşlılık ondan daha mühimdir. Çünkü burada "*BİZ*" duygusu hâkimdir.

Şehirli ailelerimizde ise, köylerdeki ailelerimize nazaran çok daha bâriz ve mesafesi oldukça açık aileler arası farklar vardır. Bugün için bu farkları yaratan âmillerin başında, kazanç nisbeti ve meslek ehliyeti gelmektedir.

18. Martin H. Neumeyer, "Juvenile Delinquency in Modern Society", New York - 1956, s. 163.

Tabiatıyla ki, köylerimizden şehirlere fakrû zaruret içinde gelen bu aileler her iki unsurdan da yoksun bulunmaktadırlar.

Bilhassa bizim memleketimizde vuku bulmakta olan köyden şehire göç hadisesinde batı memleketlerinin arzettiği hususlardan çok farklı bir manzara görülmektedir. Her şeyden evvel bizim şehir ve büyük şehirlerimizde köylü aileleri içinde barındırıp onlara iş sahaları verecek derecede sanayi faaliyeti yoktur. Sanayileşmemiş olan şehirlerimiz göç hadiseleri karşısında sadece işsizlerin miktarını şehir hudutları içinde bulunduran bir topluluk durumunda bulunmaktadır.

Çocuk ise her şeyi isteyen şahsî egoizminin en hırslı çağını yaşamaktadır. Çocuk yeni elbisesinden cep harçlığına kadar her şeyi aile reisinden isteyecektir. Şehirlerde ise bu istekler köylere nazaran çok daha fazla ve çeşitli olacaktır. Bunu temin edemeyen aile reisinin evdeki disiplini sarsılmaya başlayacaktır. Kaldı ki, aile yuvasında aynı sebeplerden karı ile koca arasında da geçimsizlik baş gösterecek ve çoğun, bu hadiseler, gözleri önünde cereyan edecektir. Ya, ana dışarda para getirecek bir iş arıyacak veya evi terkedip kaçacaktır. Her iki halde de ailede bir organizasyonsuzluk doğacaktır. Çünkü aile fertleri arasındaki fonksiyonlar ortadan kalkmıştır.

Halbuki köylerimizde yaşayan ailelerin baba hâkimiyetine dayanan tipine sahip bulduklarını da unutmamalıyız. Ailede disiplin sarsılması çocuğun sosyal yıkımının başlangıcı oluyor. Yaptığımız çalışmalarda bir hırsız çocuk olarak tesbit ettiğimiz, memur ailesine mensup olduğunu gördüğümüz, eski ve köklü bir şehir ailesinde, babanın çok yaşlı olması dolayısıyla çocukları üzerindeki hâkimiyetinin sarsılmış olduğunu gördük. Bu memur ailesine mesup hırsızlık yapmış ve inhıraf etmiş olan çocuğun mensup bulunduğu ailesi içinde disiplinsizlik hadisesini müşahade ettik.

Müşahadelerimizin doğruluk derecesini ispat edebilmek düşüncesile Amerika Birleşik Devletlerinde bu yolda yapılmış olan çalışmaları da ele almak istiyoruz. Glueck'ler "One Thousand Juvenile Delinquents-Bin Suçlu Çocuk" adlı eserinde, "Halâ bilinen bir hakikattir ki, disiplin, aile bünyesi içerisinde ebeveyn ile çocuk arasındaki içten bağlanma münasebetinde"¹⁹ mühim yeri işgal etmektedir.

19. Gluecks, "One Thousand Juvenile Delinquents", Mass. s. 75.

611 suçlu çocuk ailesinden ancak 25 (% 4,1)i, müellifin (Sound) dediği disiplin kabiliyeti ve pratiğine sahiptir. (Sound) Aile içerisinde çocukların kontrolünü temin eden ve ahengi yaratan kabiliyettir. Biz buna aile reisinin sesini işittirme kabiliyeti de diyebiliriz. 163 (% 26,7) ü (Fair - orta) vasat derecede disipline sahiptir. 423 (% 69,2) ü ise bu hususta tamamen biçaredir, (Unsound). (Sound) halinin en mühim hususiyeti ne çok sert ne çok yumuşak olmamaktadır. Yani vurulacak yerde vurmasını ve durulacak yerde durmasını bilmektir. Burada bir atasözünü hatırlatmak isteriz. "Aç bırakma hırsız olur, çok söyleme arsız olur". Bu halin noksanlığı ekseri kültürsüz ailelerde müşahade edilmektedir. Kültürsüz mefhumundan anladığımız mânâ: tahsilsiz, cahil demek değildir. Aile, sosyolojik mânâda bir kültür taşıyıcısıdır. Buradaki mânâda kültürsüz (göreneksiz, geleneksiz) olarak kabul edilmektedir. Disiplinin (Unsound) hali ise, ziyadesile gevşek veya son derece sert davranış halleridir. Birinci durum çocuğu tamamiyle hürriyete, ikinci durum da isyana sevkeder. Aynı müellif 786 suçlu çocuk ailesinde annelerin çocukları üzerindeki disiplin yaratma durumunu incelemiş ve şu neticeyi bulmuştur.

20 (% 2,5) ailede anne disiplini (iyi) (Good)

215 (% 27,4) ailede anne disiplini (orta) (fair)

551 (% 70,1) ailede anne disiplini (zayıf) (unsound) vaziyetindedir.

Demekki, mukayese etmek icabederse Glueck'lerin aşağıdaki tablosunu gösterebileceğiz :

Disiplinin Keyfiyeti	Babanın Disiplini	Ananın Disiplini
(İyi) Sound	4.1	2.5
(Orta) Fair	26.7	2.74
(Zayıf) Unsound	69.2	70.1
Toplam	100.0	100.0

Ebeveyn ile çocuk arasındaki tatmin kabiliyeti olmayan münasebet, suçluluğun bir sebebi sayılabilir. Endüstrileşme ve şehirleşme hadiseleri, aile yuvası içine ferdiyetçiliği getirirken çocuğun sosyabilitesi için lüzum olan yeni şekli koymadığı gibi eskisini de alıp götürmüştür.

Memleketimizde, şehir ve köylerdeki ailelerimizde suçlu çocukların sayısının artmasına mâni olmak için dikkat edeceğimiz husus, aile kültürünün devam ettirilmesi aile reisinin otoritesinin sarsılmamasıdır.

Healy ve Bronner²⁰ in ailedeki disipline dair Chicago ve Boston'da 4000 suçlu çocuk üzerindeki tetkiklerinde % 40 ının disiplinsiz aileden geldiklerini müşahade ettiler. Noksan olan disiplin tarzı ise, ya çok sert veya çok gevşek, yahut çok insicamsız demektir.

Keza bir aile içinde devamlı kavga ve küskünlükler, o ailedeki sosyal organizasyonsuzluk alâmetleridir. Ailedeki her cins buhran, tesirini derhal çocuklar üzerinde hissettirir. Bu haller aile birliğini sarsar. Çocukların aileye olan itimat ve inançlarını zayıflatır.

Bilhassa memleketimizin kenar mahalle ailelerinde, karakola kadar intikal eden aile içi ve aileler arası kavgalar çocukların da iştirakiyle yapılan ve çok sık görülen hallerdir. Çeşme başlarında kadınlar arası kavgalar, birbirlerine sarfettikleri sözler, çocukların gözleri önünde, hatta, onların da yardımıyla devam eder. Bu aile içi ve aile arası gergin durumun ve sinirli atmosferin âmillerinden biri ekonomik zaruretlerdir. Ailelerin içinde buldukları ekonomik müşküllerin halledilemeyişi ailedeki sosyal organizasyonsuzluk hallerinin bir sebebidir. Müşahadelerimize göre, hırsızlık yapan çocukların büyük ekseriyeti, fakir ailelere mensuplardır. Esasen çocukların çaldıkları para miktarı ile eşyaların bedelleri çoğu zaman 100-200 lirayı geçmemektedir. Meselâ, kömür toplarken bir bahçeden, asılı bulunan gömleği veya bir kaç çamaşırı çalarken ev halkı tarafından görülerek tutulmalar yahut demir veya bakır parçalarını çalarken, satarken yakalanma hadiseleri en sık görülenlerdir.

Çocuk suçluluğunda, ailenin fakirliği mühim bir faktördür. Ancak:

Fakir ailelerimizin fertlerinin hemen hepsi mesleksiz veya bir meslekte ihtisası olmayın kimselerdir. Köyden şehre gelenler hiçbir mesleğe sahip olmadıkları gibi ekserisi kâfi derecede okur yazar da değildir. Yeğâne sermayeleri pazularındaki kuvvet ve vücutlarındaki sıhhattir. Yapabilecekleri işler de hamallık ve emsali beden işleridir. Bunlarda, işten uzaklaştırılmalar, işsiz kalmalar sık sık görülen hadiselerdir. İşte çalıştığı günlerin akşamı evine son derecede yorgun ve sinirli dönen evin büyüklerinin vaziyetleri çalışmadıkları, işsiz kaldıkları günlerinkinden farksızdır. Esasen bu gibi işlerde kazanç da azdır. Evvelce, çocukluğunda bir istihsal birliği olan ailesinin huzurlu hayatını geçirmiş olan bugünün köylü aile reisi, şimdi şehirde tamamen bir istihlâk birliği haline

20. Healy ve Bronner, "Delinquents and Criminals", New York, s. 125.

gelen ailesi fertlerinin bütün ihtiyaçlarını temin etmek mükellefiyeti altında ezilmeye başlamıştır. Tabiidir ki bu vaziyet onda ruhî depresyonlara yol açacak ve dolayısıyla ailenin ahengi, organizasyonu bir türlü kurulamayacaktır. Bunu gören çocuk kendi başının çaresini arama yollarına koyulacaktır. Demek ki, ekonomik emniyetsizlik, fakirlik ve ailedeki fazla çocuk sayısı aile yuvasının sarsıntılarının başlıca âmilidir. Her şeyden evvel çocuk kendisine satın alınamıyan bir oyuncuğu diğer çocuğun elinden almaya yeltenecektir. İşsizlik hadisesinin ailede yarattığı ekonomik depresyonların çocuk suçluluğuna tesiri Paul W. Tappan tarafından gösterilmiştir. (Juvenile Delinquency, New York. 1949, s. 144).

Ailedeki ahengin bozulmasına sebep olan faktörlerden birisi de sarhoşluktur. Bilhassa ekonomik emniyetsizlik içinde bulunan aile reisinin sarhoşluğu, şahsın ruhundaki depresyonlarının aile yuvası içine aksetmesine vesile olur. Hırsızlık yapan çocuklara tatbik ettiğimiz (case-work) çalışmalarında; ekseriyeti akşamları anne ve babalarile sarhoşluk yüzünden çıkan kavgalardan şikâyet ettiler.

Aile içindeki müşkülâtтан kurtulmak düşüncesile çocukların evlerinden kaçtıkları bugün bilinen bir hakikattir. Çocuk tahammül olunmaz şartlardan uzaklaşmak ve kendi istikbalini kazanmak ister. Çocuğun psikolojik durumu, artık onun anne ve babası ile iç bağlarının kopması ve evdeki büyüklerin kendisi için lüzumlu fonksiyonları yapamamaları kanaat ile yüklüdür.

Çocukların evden kaçma hadiseleri, okul açılma ve okul kapanma zamanlarına da rastlanmaktadır. Okul hayatındaki muvaffakiyetsizlik, evdeki çok sert muamele ile birleşince çocuk evden kaçmayı bir kurtuluş yolu zanneder. Amerikada bu hususta yapılan araştırmalar bizi teyit eder mahiyettedir. Evden kaçan çocukların % 70 inin evdeki çekilmez, tahammül edilmez hayattan uzaklaşmak ve % 37 sinin de okul hayatının yarattığı müşkülâtтан kurtulmak arzusu olduğu tesbit edilmiştir.

Çocuk suçluluğunu yaratan faktörlerden diğer biri de, ailedeki ve aile muhitindeki hırsızlık ve fuhuş hadiseleridir. Çocuğun evinin içerisinde bulunan bir hırsızın davranışları ve konuşmaları, onun bu hareket ve düşüncelere hazırlanmasına sebep oluyor. Kardeşlerle veya annesile birlikte yankesicilik yapan çocuklar büyük şehirlerimizde sık sık görülmektedirler.

Aile içerisindeki bir kadının fuhuş hareketleri de çocukları henüz şahsiyetleri tam teşekkül etmeden bu hâdiselere hazırlıyor. Bazı annelerin

öz kız çocuklarını fuhşa teşvik ettikleri ve birlikte bu yolda yürüdükleri de müşahade edilmiştir. Annenin gayesi, yaşlandığı zaman, kızının kendisine bakmasını temin endişesi ile yüklüdür. Çünkü anne, bu düşünce ve duyguların tesiri altında yaşamakta; ve kendisine genel evlerde (sermaye) olduğu her vesile ile hatırlatılmaktadır. Kızlarını her gece bir başka erkeğe satan babalar da görülmektedir. Bu kız çocuklarının ne kendilerinden ve ne de doğacak çocuklarından dürüst sosyal münasebet beklenemez.

Endüstrileşme ve şehirleşme hareketleri kaydeden memleketlerin şehir ailelerinde görülen çocuk suçluluğu hadiseleri aşağıdaki tabloda belgi olarak görülmektedir.

1945 yılında 374 çocuk mahkemesinin suçlu bulunduğu oğlan ve kız çocuklarının işledikleri suç neveleri şöyledir:²¹

Mahkemeye sevk edilme Sebepleri:	Çocuk suçluluğu miktarı		
	Yekûn:	Oğlan:	Kız:
Umumî Yekûn	122.851	101.240	21.611
Hırsızlık	40.879	38.610	2.269
Yaramazlık ve dikkatsizlik	19.241	17.779	1.462
Trafik ihlâli	9.852	9.659	193
Evden kaçma	9.307	5.652	3.655
İslâh olunmazlık	9.840	5.542	4.298
Cinsî suçlar	5.990	2.579	3.411

Bizim memleketimizde bu sahada elde ettiğimiz neticelere benzer bir durum da, Amerika'da yapılan bir çalışmada görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri bünyesinde suç işleyen çocukların babalarının meslek durumu şöyledir:

Suçlu Çocukların 1 /5 inin babaları:²²

Lehimci
Elektrikçi
Makinist
Marangoz
Duvarcı
Taşçı
Tenekeci, v.s

21. Social statistics, the child, II. s. II

22. Sheldon ve Eleanor Glueck, "Juvenile Delinquents Grown Up", s. 6.

% 4	ünün	babası	:	Polis memuru, Etfaiyeci Şoför
% 4	"	"	:	Fırıncı Ahçı
% 4	"	"	:	Seyyar satıcı
% 4	"	"	:	Tezgâhtar Küçük satıcı
% 6	"	"	:	Komisyoncu
% 7	"	"	:	Yük arabacısı Kamyon şoförü
% 6	"	"	:	Lokanta işçisi
% 4	"	"	:	Kâtip

Memleketimizin köylü ailelerindeki çocuklarda görülen suçluluk hadisesi şehirlere nazaran başka bir durum arz etmektedir. Köydeki suçlu çocukların büyük bir kısmı katil, yaralama ve ırza geçme hadiselerinden suçlandırılmışlardır. Köylü çocuklarımızın köydeki hırsızlık hadiseleri keyfiyet itibarile gayet ehemmiyetsiz denecek derecededir. Meselâ, bir kilo kadar balı sahibinden habersizce alarak yediğinden mahkemelerimizde mahkûm edilen ve bu suretle 1 veya birkaç gün islâhevinde bulundurulmuş çocuklara rastladık. Birkaç arkadaş dağda hayvan otlatırlarken başka bir sürüden gizlice yakaladıkları bir kuzuyu kesip pişirerek yedikleri için mahkûm onlar da, düşünülürse köylerimizdeki çocukların hırsızlık hâdiseleri bugün için fazla ehemmiyetli bir vaziyet yaratmamaktadır.

Bilhassa, köylerde çocuklar tarafından adam öldürme hadiselerinde görülen artış, üzerinde hassasiyetle durulması icabeden bir konudur. Bu mesele başlıca üç nokta etrafında mütalaa olunabilir:

- 1) Kan davası,
- 2) Namus kavgaları,
- 3) Nefsi müdafaa kavgaları.

1) *KAN DAVASI* : Bu sebepten köylerde adam öldürme hadiseleri çok görülmektedir; ve bu filler çocuklara gördürülmektedir. Bilhassa

memleketimizde güney-doğu bölgesi ile Karadeniz havalisi kan dâvâlarının en çok cereyan ettiği bölgeler olarak tesbit edilmiştir. Yakın kan akrabalarından birisinin intikamını almayı hedefleyen bu hadise, aileler arası kanlı kavgalara sebebiyet vermektedir.

Mahkeme müddetlerinin çok uzaması ve verilen cezaların ekseriya maktulün tarafını tatmin etmemesi, sık sık çıkarılan af kanunları, kan dâvâsının devam etmesine sebep olmaktadır.

Oğlunu bu iş için yetiştiren bir annenin, hasmının yüzüne karşı "Bu oğlanı senin için güdüyorum" tarzındaki sarfettiği tehdit cümlesinde çok derin mânâlar vardır.

Kanunlarımızda çocukların işledikleri suçlar için mevcut olan hafifletici maddelerin de bu hâdiseyi teşvik edici mahiyette olduğu kanaatindeyiz.

2) *IRZ VE NAMUS İÇİN ADAM ÖLDÜRME*: Bu hadiselerde de yine ailenin şeref ve namusunu korumak veya kurtarmak veyahut da iadeyi itibar gayesi ile çocuklar, hasım tarafın üzerine tahrik olunmaktadır. Güney-doğu vilâyetlerimizde, kanaatimizce, kan dâvâsına meydan vermemek amacı ile, bir başkası ile gizli cinsî münasebette bulunan evli bir kadın veya bekâr bir kızın bu zina ve fuhuş hali hissedildiğinde, ailenin yaşı müsait bir oğlan çocuğuna bu kadın veya kız öldürtülmektedir.

3) *NEFSİ MÜDAFAA VE KAVGA NETİCESİ ADAM ÖLDÜRME*: Bu gibi hallerde ise, ekseriya dağda çobanlık yapan çocuğun kendisini koruması gayesi ile tabanca, av tüfeği veya bıçak gibi ateşli silâhlar ve kesici âletler bulundurması ve müdafaa halinde derhal bu vasıtalara müracaat etmesi bu hadiseye sebebiyet vermektedir. Kavgalar da, ya çocukların oyunları neticesinde veya köy ortasında alelâde hadiselerden zuhur etmektedir. Fırlatılan iri bir taş, vurulan kalın bir sopa çocuğun arkadaşını öldürmesine sebep olmaktadır.

Yaralamaların en tipik örneği yine oyun esnasında bir kaza neticesi veya iki çocuğun aralarındaki şakalaşmanın ölçüsüzlüğü sonunda taraflardan birinin bir uzvunun tamamen veya bir müddet için kullanılamaz bir hale getirilmesidir. Bunlar içerisinde en feci olanı istemiyerek değnek veya taş ile çocuğun gözünün çıkarılması halidir ki, bu da çok sık görülen hadiselerdendir.

Büyük bir yekûn tutan, ırza geçme hadiseleri de, bilhassa yaz aylarında oğlan çocuklarının, kendisini müdafaa edemeyecek yaşta bulunan 4, 5, 6 ve 8 yaşlarındaki-küçük çocuklara karşı, yaptıkları cinsî tecavüzlerdir. Burada en büyük kusur, bu küçük çocukları korumakla mükellef anne ve babaların gösterdikleri ihmaldir.

Aile içerisinde çocuğa lüzumu kadar değer verilmemesi, ihtimam gösterilmemesi ve ihmâl edilmesi sonucunda çocuk suç işlemeğe doğru yönelmektedir.

AKRAN VEYA OYUN GRUBU İÇERSİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞU FAKTÖRÜ

Bir "primary" grup olan oyun grubu çocuğun ailesinden sonra münasebette bulunduğu ikinci önemli sosyal gruptur. Bu grup içerisindeki münasebet, heyecan ve zevk ile dolu "BİZ" duygusuna dayanan içten bağlanış tarzıdır. Oyun grubu çocuğu içerisinde tuttuğu müddetçe, ailesi grubundan ayırır ve hatta birçok hallerde o, aile grubunu unutturacak kudrettedir. Çocuk oyun grubu içerisinde kendi başına karar verip, bütün mevcudiyetle bu grubun faaliyetlerine katılırken gurur duyar ve heyecanla kendisini gruba teslim eder. Bu grup içerisinde geçirdiği saatler onun en canlı, hayatının en tatlı anlarıdır. Heyecan getiren her hâdise, bu grup tarafından kolayca benimsenir. Taklidin fazlasıyla hâkim bulunduğu bu devrede, oyun grubunda sosyal hayatın bir çok tezahürleri tekrarlanmaya çalışılır. Oyun grubu ile hırsızlık yapmayan, muhitte zarar ve ziyana sebebiyet veren hâdiseleri yaratmayan kaç kişi vardır? Bir "Çocuk Mahkemesi" huzurunda karpuz çalmaktan sanık bir çocuk, kendisini müdafaa ederken, "eminim ki , çocukluğunda herkes ufak tefek şeyler çalmıştır" cümlesinden sonra, âni olarak hâkime dönerek: siz, çocukluğunuzda hiç mi, karpuz çalmadınız? " şeklindeki suali karşısında şaşırarak hâkim "Bilmem, hatırlamıyorum, amma her halde çalmışım"dır" tarzındaki cevabı, hâkim ile birlikte jüri ve dinleyicileri güldürmeye başlatmıştır.

"Çocukluk hali" kelimelerinin halkımızda kökleşmiş mânâsı vardır. Oyun grubunun kovboy veya gangster filimlerinden dönüşü ve onları taklit etmeye yeltenişleri sık sık görülen olaylardır. Oyun grubu çocu-

ğa her şeyini unutturacak kadar kuvvetlidir. Okulun ders saatlerini, evin yemek saatlerini,... her şeyi.... unutturacak kuvvete sahiptir. Çocuk fizikî kabiliyetleri ile içersine doğduğu sosyal çevrenin, an'anelerini, kültür muhtevalarını, sosyal münasebet usullerini benimserken, şahsiyetini de kazanmaya devam eder. İnsanlar daima cemiyet içerisinde faaliyet-te bulunurken, duygu ve düşünce sahasından gelen içten bir bağ ile aralarında münasebet kurarlar. İçten bağ, her zaman samimiyet mânâsına alınmamalıdır. Çocuklar ise sosyal gruplar içerisinde daha kuvvetli hislerle, bütün mevcudiyetlerde bu sosyal ağı kurarlar ve aile gruplarından uzaklaşırlar. Böylece akran grubu, oyun grubu çocuğu ailenin tesirinin bittiği yerde teslim almış olur.

Oyun grubu çocuğu nereye sürüklerse, çocuk hiç mukavemet etmeden oraya doğru gider. Bu hadise şehirlerde daha büyük tehlikeler arzeder. Çünkü, grup çocuğu ailesinin kontrolundan çok defa uzak tutar. Memleketimizde, köy ailelerinde esasen çocuklar için tam bir kontrol hali bulunmamaktadır. Bu bakımdan bizde köy ve şehir akran grupları aynı derecede kontrolsuzluk vasfı taşırlar.

Bundan, bütün akran gruplarının, çocukları suçluluğa götürdüğü neticesini çıkarmak, tek taraflı bir görüş tarzı olur. Akran veya oyun grupları içersinde çocuğa iyi taraflarile şahsiyetini inkişaf ettirenleri de vardır. Daha ziyade, gruba hakim olan zihniyetin azaları üzerindeki müessiriydi mühimdir. Bu tesir ile azalar iyi de olabilir, kötü de... Akran gurubunun taşıdığı manevî atmosfer sosyal psikolojik yaratıcılık vasfına haizdir. Oyun grupları arasından spor hareketlerine hasredilmiş olanları, çocuklar için ruhî ve bedenî bir zarar tevlit etmezler. Yeter ki, maksatlarından inhiraf etmiş bulunmasınlar.

Çocuklar aile grubunda bulamadıkları hürriyeti oyun grubunda ararlar. Oyun grubu çocuğa kuvvet ve cesaret verir. Kenar mahalle çocuklarının oyun grubu, tatmin olunmayan maddî ihtiyaç duygularına yöneliyor. Oyun grubu, muhitten ufak tefek eşya toplamak, bazı hallerde çocuklardan müteşekkil hırsız çetelerine inkilâp etmek durumları da gösteriyor. Amerikada Thrasher, Shaw, Glueck, Healy, Sutherland, Whyte gibi sosyoloğlar oyun gruplarının gang haline inkilâp ettiğini isbat etmişlerdir.

Memleketimizde gang hadiseleri olmamakla beraber, çocukların teşkil ettikleri çetelerden bahsedilmeye başlanmıştır.

Çocukların çalma hadiseleri % 95 nisbetinde grup halinde veya arkadaşlık durumlarında vukubulmaktadır. Tek başına hırsızlık yapan çocuk pek azdır.

Akran grubunda, arkadaşlık komşu çocuklarla başlar. Ailenin çocuk üzerindeki tesirine bir de muhitin tesiri eklenmiş olur. Healy ve Bronner çocuk suçluluğunda bilhassa gang hadiselerinde akran grubunun % 62 tesiri olduğunu tesbit etmişlerdir.

Şehirlerin kenar mahallelerindeki aile çocuklarının meydana getirdiği akran gruplarının çocuk suçluluğu hadiselerine tesiri bugün kabul edilen bir hakikattir. Chicago'nun hapishanelerinde mahkûmlar arasından yaşı yirmiye ulaşmamış bulunanların nisbeti % 20 dir. Sing Sing hapishanesindeki mahkûmların % 50 si 25 yaşından aşağıdır. 1958 senesinde 7 ile 15 yaşları arasındaki suçlu çocukların Kanada'daki sayısı 10,057 erkek ve 1,334 kızdır.

Akran gruplarına doğru dikkatle eğilmek ve kenar mahalle ailelerine yakınlık göstermek, bu çocukların kurtarılmasına hizmet edecektir.

Ailelerin şehir içinde ikametgâh değiştirmeleri, yatay mobilitê hareketleri ve organizasyonsuzluk kenar mahalle çocuklarının içine düştükleri tehlikelerin faktörleri arasındadır. Akran gruplarına katılan azaların hakikî hüviyetlerini tesbit etmek imkânsızlığı, bu grupların oyun esnasında ailelerin rüyet sahası dışına çıkmaları kontrol kifayetsizliği çocukların suça yönelmelerini kolaylaştırıyor.

Çok tekrarlanan ve eğlence ile suçluluk arasında tesis edilen münasebette, sosyal psikolojik faaliyet şekilleri eğlence veya suç şeklinde tezahür etmektedir. Suç faaliyeti oyunun bir başka şeklidir. Çocuğun evden kaçma hadisesi bir nevi oyundur. Bazı şeyleri çalmak veya saklamak oyun ihtiyacının giderilme tarzlarıdır. Basketbol oyununda, atları yarıştırmada duyulan zevke benzer.

Çocukların oyun gruplarındaki mücadelesi ve rekabet faaliyetleri çok defa suçlulukla neticeleniyor. Fakat bütün bunlar başlangıç noktasında eğlencenin tatmini gayesine yönelmişlerdir. Burada derhal şu fikir ileri sürülebilir; ve denebilir ki, o halde bu oyun grupları sıkı kontrol altına alınsınlar. Fakat bu takdirde onlar birer oyun grubu veya akran grubu olmaktan çıkarlar. Bir büyüğün, bir öğretmenin nezareti altında artık oyun grubundan bahsedilemez. Çocuk oyun grubu içerisindeki

tam hürriyetini arıyacaktır. Bizce bu gruplar umumî sosyal atmosfer içerisinde onlara hissettirmeden kontrol altına alınmalıdırlar.

15. Şubat. 1962 tarihli İstanbulda çıkan gazetelerin birinde şu haber yayınlanmıştı: "... çocuklar kurdukları bir mahkemede, 7 yaşındaki arkadaşlarını idama mahkûm etmişlerdir. Bu karardan sonra çocuk ağaca bağlanan bir ipe asılmıştır. Olayı gören bir şahıs çocuğun boğulmak üzere olduğunu görünce hemen bıçağını çıkararak ipi kesmiş ve çocuğu baygın bir halde kurtarmıştır".

Çocukların boş saatlerini dikkatle müşahade ve kontrol altına almak, bu saatlerdeki faaliyetlerini tanzim etmeye çalışmak lâzımdır. Köylerimizde çocuklar arası kriminal hâdiselerin büyük kısmı yaz aylarına rastlamaktadır. Bunun başlıca sebebini çocukların başı boş dolaşmalarında aramalıdır. Bu meseleye temas eden Haynes'e göre, suç fiili umumiyetle çocuğun boş zamanında vuku bulmuştur. Bu fiillerin ekserisi eğlence için para tedariki gayesi ile olmuştur ve oyun grupları tarafından işlenmiştir.²³

Çocuğun tehlikeli devreleri, boş geçen ve her hangi bir sebeple okuldan ayrılıp henüz başka sosyal bir gruba (meselâ, bir meslek sahasına) dahil olmadığı seneleridir. Bu boş geçen seneler çocuğun en fazla kontrole muhtaç olduğu devrelerdir ki, bu zamanda her çeşit iş'te çalışamayan ve çalıştırılmayan çocukların içinde buldukları durum onları suç işlemeye teşvik eder mahiyettedir. Şehirlerimizde muayyen ve daimî bir işe giremeyen, herhangi bir mesleğe yönelemeyen çocukların caddelerde gazete, gömlek yakalarına balina, çakmak taşı vs. sattıkları veya ayakkabı boyacılığı yaptıkları malûmdur. Bu çocukların çeşitli karakterde insanlarla ve çeşitli şekillerde münasebette bulunmaları da onlar için ayrı bir tehlike işaretidir. Köşe başlarında satıcı çocuk gruplarının meydana getirdiği kumar ve emsali hareketler, onları yankesiciliğe, hırsızlığa yönelten faktörler arasındadır. Islâh evine getirilen çocukların ekserisi bu gruplarda yetişmişlerdi.

Büyük şehirlerimizde bu çocuk gruplarına musallat olan büyükler, onları kendi maksatlarına göre istismar etme yollarını aramaktadırlar. Köprü altlarında, iş yerlerinin arka sokaklarında, تنها parklarda bu çocuk sürülerine rastlamak mümkündür. Bu gruplar hergün şehri bir baştan öte başına yaya dolaşıp boş vakitlerini geçirmektedirler.

Massachusetts'deki islâhanede mücrim çocukların % 61 i bu durumdaki çocuklardır.

23. Fred E. Haynes, "Criminology", New York - 1935, s. 179.

İşsiz, başıboş dolaşan çocuklar cemiyet için daima bir tehlikedir. Tabiatile bu tehlikenin başında, hem kendisi, hem de cemiyeti için fena neticeler verecek olan suç unsuru bulunmaktadır. Çocuğun 13, 14, 15 yaşları, onun aile grubu kontrolünden kısmen çıkıp yeni bir sosyal grup içine henüz tamamen girmedikleri senelerdir. O bir meslek grubunun kontrolü altına henüz girmemiştir.

Bizdeki okul tedrisatının günde 2 veya 3 devrelik oluşu, çocukların çok daha bol vakitlerini oyun grupları içerisinde geçirmelerine sebep olan bir faktördür. Ailelerimiz, çocukların gündüz dışarıdan aldıkları yeni ve kötü intibalarını gece evde ayıklayıp temizleyecek kudrette kültür ve tecrübeye sahip değildirler.

Çocuğun okuldan çıkış saatleri ile okulu terkettiği seneler en fazla üzerinde durulması icabeden zamanlardır. Derslerinden yorgun, okulundan muvaffak olamamış bir halde çıkan çocuk, bu halin kendisinde yarattığı ruhî gerginlik ve bitkinlik içinde kolayca serseri grubuna iltihak etmeye müheyyadır.

Ziraî faaliyet bölgelerindeki yeknesaklık ve eski meslekî loncalardaki çocuğu sıkı saran sosyal atmosfer bağı, büyük şehirlerde bulunmadığına göre buralarda çocuğu himaye vazifesi aile ile hayır cemiyetlerine ve devlet müesseselerine düşmektedir.

Karşılaştığımız bir başka problem de, genç yaşta köylü gençlerimizin yaz, kış demeden şehre çalışmaya gelmeleri halidir. Kazandıkları bir miktar para ile sarfettikleri günlük kalorilerini yerine alamıyacak durumda bulunan bu çocukların vaziyetleri memleketin istikbali için bir tehlike çanıdır. Karakollarımıza her gün müracaat ederek çalıştığı yerden 10 lira gibi az bir ücreti dahi alamadıklarından şikâyete gelen bu genç köylü çocuklarına sık sık rastlanmaktadır. Bunların gece yattıkları yerler ise ayrıca suça yöneltici bir faktördür.

SOSYO-EKONOMİK DALGALANMALAR İÇERSİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞU FAKTÖRÜ

Ekonomik dalgalanmalar, sosyal münasebet şekilleri ve dolayısıyla suç fiilleri, bilhassa çocuk suçları üzerinde müessir rol oynarlar. Ekonomik faaliyetlerde para ekonomisi hâkimiyetini kabul ettirdiği günden bu

yana, hayatın her sahasına nüfuz etmiş ve nazım rolünü oynamaya başlamıştır. Ailenin istihsal birliğinden istihlâk birliği haline geçişi hadisesine , Jean-Baptiste Say' (1768-1832) in Mahreçler Nazariyesini ve David Ricardo' (1772 - 1823) un Rant nazariyesinde ücretin teşekkülü meselesine işçilerin durumunu ekleyerek mütalaa ettiğimiz takdirde hadise çıplaklığıyla ortaya çıkacaktır. Zarurî ihtiyaçlarını ve hatta bilumum ihtiyaçlarını temin için, karşılığında satacak emeğinden başka bir şeyi olmayan, hünersiz işçinin, işsizlik halindeki durumu küçümsemez. Cemiyette baş gösteren ekonomik bir buhranın, derhal aile içrisine girip, ilk ve tesirli damgasını çocuğun alınına vuracağı muhakkaktır. Sosyal hayatın en hassas yaratığı olan çocuk yediği darbe ile hemen kendisini cemiyetin karşısına koyacaktır ve cemiyete onun kendi eserini göstermekte utanmıyacaktır.

Memleketimizde ekonomik dalgalanmalarla ilgili çocuk suçluluğu hadisesi şöyle bir durumda bulunmaktadır. Köylerimizde ekonomik düşme devrelerinde, kız alıp vermelerde, kız kaçırma hadiseleri çoğalmıştır. Çocukların da bu kız kaçırma olaylarına iştirak ettirildikleri müşahade edilmiştir. Islâhevinde ve hapisanelerin çocuk koğuşlarında "kızı ağabeyim için, amcam için kaçırdım" diyen mahkûm çocuklara rastlamak mümkündür. Ekonomik yükseliş devresinde eline fazla para geçen köylülerimiz şehirlere gelip, zevk âlemlerine iştirak edişleri görülmüştür. Bu hadise köy aile reislerini evinden uzaklaştırmış ve çocukların kontrol ve himayesi zayıflamıştır.

Ekonomik dalgalanmaların cürüm ve hususile çocuk suçluluğu ile münasebetini araştırma gayesini güderek yapılan çalışma ve tanzim olunan istatistikî malûmatla birlikte gösterilen grafiklerden en enteresanı 1925-1941 yıllarına rastlayan ve Los Angeles bölgesindeki iş dalgalanmalarına paralel olarak seyreden çocuk suçlulukları ve okul faaliyetleri grafiğidir.*

1925 senesinden 1929 senesine kadar ekonomik faaliyete paralel olarak erkek ve kız çocukların suçluluk miktarları artmıştır. 1929 dan 1933 e doğru süratli iniş gösteren ekonomik faaliyetle birlikte kız ve oğlan çocukların suç adedi de azalmış ve tekrar 1941 e kadar devamlı

* Martin H. Neumeier, "Juvenile Delinquency in Modern Society", New York - 1956, s. 59'daki Grafiğe bakabilirsiniz. Aynı konuda: Milton L. Barron, "The Juvenile İn Delinquent Society", New York - 1956, s. 63, 64.

yükselme gösteren ekonomik faaliyete uyarak kız ve oğlan çocuklarda suç adedi de fazlalaşmıştır. Okul faaliyeti ve okula devam eden talebe adedi 1925 den 1941 e doğru muntazam bir yükselme kaydetmiştir. Ekonomik depresyonda, işsizlik ile birlikte mala karşı suç fiili artmıştır. Fakat burada görülen suç daha ziyade büyükler tarafından işlenmiştir. Yine elde edilen kayıtlara dayanarak suç artışının endüstri bölgesinde görüldüğü, köylerde suç dalgalanması bulunmadığıdır.

Carr'm iddiasına göre eldeki istatistiklere dayanarak ekonomik depresyon zamanlarında çocuk suçluluğu hadiseleri azalmakta, ekonomik refah devrelerinde ise fazlalaşmaktadır. Ekonomik depresyon devrelerinde suçların azalması sebebi; ailelerin azalan gelirleri neticesi çok zamanlarını evlerinde geçirmeye başlamalarıdır. Çoğu zamanlarını evlerinde geçiren ebeveynler bu müddet içersinde çocukları ile daha yakından alâkalanmaya fırsat bulmaktadırlar. Onların sosyal davranışları ile ilgili nezaret ve kontrolleri sıklaşmaktadır. Böylece çocuklar ile ebeveynler, daha fazla birbirlerine yaklaşmış oluyorlar.

"Primary" grup hususiyetleri, ailede daha mütebariz tesir icra ediyor. Aile içersinde disiplin artıyor. Aile organizasyonsuzlukları ortadan kalkıyor. Ailede daha ziyade refah zamanında çok görülen boşanmalar, ayrılmalar ve aile yuvasını terketmeler azalıyor. Aile büyükleri eğlenceye sarfedecek fazla para bulamıyorlar; ve böylece boş zamanlarını evlerinde geçirmeye mecbur oluyorlar. Bütün bunların yanı sıra bu devrede resmî müesseseler de suç fiili yapan çocukların yakalanmasında ve cezalandırılmasında daha gevşek hareket edip, bu gibi ufak tefek hadiseleri hoş görüyorlar. Bu durumda ekonomik depresyon yıllarının çocuk suçlulukları da o nisbette az müşahade ediliyor.²⁴

Bu durumun tam zıddı olarak ekonomik refah devresinde çocuk suçluluğu nisbetinin büyüdüğü müşahade olunmuştur. Bogen'in mütalaa-sına dayanılarak gösterilen sebepler şunlardır: Ekonomik refah devrelerinde görülen müreffeh hayat ve aileye giren fazla gelir, çocuk suçlarının artmasının başlıca âmili oluyor. Çünkü, evlenmeler, boşanmalar, doğumlar ve aileyi terk hadiseleri fazlalaşıyor. Refahlı ekonomik devrin yegâne hususiyeti aile hayatında müşahade edilen sosyal organizasyon-

24. Martin H. Neumeyer, "Juvenile Delinquency in modern society", New York - 1956 s. 62.

- Milton L. Barron, "The Juvenile in Delinquent Society" New York 1956, s. 64.

suzluk halleridir. İşler bollaşıp, kazançlar çoğalınca, para kazanma imkânları artınca, kadınlar ve çocuklar işyerlerine akın ederler. Aile hayatı gevşer. Çocukları kontrol azalır, ebeveynler ve çocuklar evden uzaklaşırlar ve hepsi para kazanmak üzere başka taraflara giderler. Aile bağları gevşer, cemiyet hayatında eğlence yerleri çoğalır, içki istihlâki artar ve kadınlar fazlalaşır.

Son derece dikkatsiz bir hayat başlar. Bu gairesizlik içinde insanlar ellerindeki mallara kıymet vermez olurlar. Para saadetin kaynağıdır, zihniyeti hâkim olur. Bunların neticesinde çocuk suçlulukları, bilhassa mala karşı hırsızlık hâdiseleri artar.

İşlerin bol olduğu yerlere işçiler hücum ederler. Bilhassa gençler, para kazanmak için buralara dolarlar. Genç kadınlar iş muhitlerinde çoğalırlar. Bu karışan sosyal bünyede cürümler de artmaya başlar. Bu devreyi takip eden işsizlik yıllarında ise bundan daha da tehlikeli vaziyetler olur. Fazla kazanmaya alışan insanlar, işsizliğin tesiri ile bir müddet sonra tembelleştikleri için çalışmak istemiyerek bir takım ruhî depresyonlara uğrarlar ve evvelce alıştıkları bol para devrini de daima hatırlarlar. Bu defa da az zahmetle, gayri meşru yollarla, bol para tedarikine yeltenirler. Gençleri bu yolda istismar etmeye başlarlar.

Ekonomik faktörlerin suç ile münasebetine dair Reinemannın verdiği malûmat da bu bakımdan önemlidir. Amerikada 1923 den 1945 yılına kadarki uzun devreyi 4 kısma ayırarak mütalaa eder.

1) 1923 den 1929 a kadarki devre; vasat derecede ekonomik refah vardır ve bu devrenin suç nisbeti de vasat derecededir.

2) 1930 dan 1935 e kadarki en şiddetli ekonomik depresyon yılları; suç sayısı nisbeten yüksektir.

3) 1936-1940 yıllarının ekonomik düzelme devresinde; hakikaten suç nisbeti düşük seviyededir. Bu devrede ne refah ne de buhran vardır.

4) 1940 - 1945 harp yılları; yine yüksek suç nisbeti göstermiştir.

Gerek Carr ve gerek Bogen ve onları takip edenlerin iddiaları biraz daha dikkatle müşahade edilince görülecektir ki, ekonomik şartlar doğrudan doğruya çocuğu tesir altında bulunduramamaktadır. Ekonomik şart doğrudan aile bünyesi üzerine tesir icra etmekte, aile bünyesindeki değişen şartlar da doğrudan doğruya çocuğu müteessir etmektedir. O halde, ekonomik şart ikinci derecede çocuk üzerinde rol oynamakta-

dır. Eğer ailedeki tesanüt bağı sarsılmazsa ekonomik dalgalanmalar çocuğa dokunamayacaktır. Ebeveynin çocuk üzerindeki koruyuculuk vazifesi biraz daha günün şartlarına uygun hale getirilerek tanzim olunursa çocuk kurtarılacaktır. Bu yapılmadığı takdirde, ekonomik faktör aileyi zayıflatıp, dağıtacak ve çocuk üzerinde hâkimiyet tesis edebilecektir. Ekonomik dalgalanmaların, vuku bulduğu senelerde, çocuğun henüz oyun grubu çağında bulunması, çocuk suçluluğu için önemli bir mahiyet kazanır. Haddizatında, ekonomik depresyon ve ekonomik refahın bizatihi kendi faktörleri, doğrudan çocuk üzerinde bir suç yaratacak kuvvette değildirler. *ÇOCUĞU SUÇ FİİLİNE GÖTÜREN SOSYAL GRUBUN TÂ KENDİSİDİR.* Eğer sosyal grup ve aile grubu ekonomik faktörün taşıyıcısı rolünü benimsemez ve onun yerine daha kuvvetli manevî faktörleri kabul ederse, o takdirde ekonomik şartların çocuk üzerindeki tesiri çok zayıflamış olacaktır. Çünkü hiç bir sosyal hadise bir tek faktörün tesirile vuku bulmaz ve değişikliğe uğramaz.

Bir sosyal hadisede aynı anda bir çok faktörler rol oynar. Fakat bunlardan bir tanesi hadise sathına daha yakın mesafede bulunduğu için bu, o sosyal hadisenin yegâne faktörü olarak görülür ve biz de diğerlerine dikkat etmediğimiz için o faktörü biricik faktör olarak kabul ederiz.

Esasen ilk anda göremediğimiz diğer faktörler olmasaydı bir tek faktörün bir sosyal hadise yaratması imkânsız olurdu.

HARP YILLARI İÇERİSİNDE ÇOCUK SUÇLULUĞU FAKTÖRÜ

İkinci Cihan Harbi yıllarında çocuk suçluluğunun süratli artışı karşısında, harbin çocuklar üzerindeki tesiri tetkik konuları arasında birdenbire en önemli yeri işgal etti. Bu hususta neşredilen istatistikler ve ileri sürülen iddialar harbin çocuk suçluluğu üzerindeki ehemmiyetli bir faktör oluşu kanaatini kuvvetlendirdi. Esasen harp yılları, sosyal organizasyonsuzluk yıllarıdır. İnsanlar arası her türlü münasebet, harp yıllarında akamete uğrar. Milyonlarca insanın öldüğü, yuvaların bombalarla harabedildiği, ruhların tahrip olduğu bir devirde elbetteki çocuklar bu sahnelerin dışında kalamazlar.

Harp her şeyi tahrip eden, her türlü maddî varlığı yakan, yıkan bir içtimaî felâkettir. İnsan ruhlarında, sosyal gruplarda yaptığı tahribatın izleri yıllarca devam edip gider. Yıkıldığı aile yuvalarından sokaklara dökülen çocuklar hayatları boyunca bu yıkıntının altından kurtulamazlar. Harbin en fazla tesirini gösterdiği sosyal grup ise ailedir.

Harp, binlerce aile birliğini darmadağın eder. Çocukların gözleri önünde can veren analar, babalar, yıkılan yuvaların temel direkleridir. 4,5 milyon Alman, 1,5 milyon Japon, 3 milyon Rus ikinci cihan harbinin öldürdüğü bir kısım insan sayısıdır. İkinci cihan harbi yıllarında, yalnız Amerika Birleşik Devletlerinde 3 ilâ 4 milyon aile fertleri, birbirlerinden ayrı yaşamak zorunda kalmışlardır. Harp, eşler arasındaki boşanmaları da artırır. 1940 senesinde boşanma miktarı Amerika Birleşik Devletlerinde 264.000 iken 1945 yılında bu rakam 502.000 e ve 1946 yılında 613.000 e yükselmiştir. Bu hâdiseler çocuklara tesirden elbetteki geri kalmayacaklardır. 1940 senesinde Amerika Birleşik Devletindeki 10-17 yaşları arasındaki çocuklardan suçlu sayısı 39.440 iken 1943 senesinde bu miktar 67.837 gibi bir yükseliş göstermiştir.

Suçlu çocukların vak'aları (Yaş 10-17), 1940 - 1952:²⁵

Sene	Çocuk Suçluluğu vak'aları:		U. S. A. Çocuk sayısı	
	Miktarı	Yüzdesi 1940=100	Miktarı	Yüzdesi 1940=100
1940	39.440	100	19.115.000	100
1941	44.173	112	18.893.000	99
1942	49.300	125	18.674.000	98
1943	67.837	172	18.481.000	97
1944	65.076	165	18.287.000	96
1945	67.837	172	18.089.000	95
1946	58.371	148	17.902.000	94
1947	51.642	131	17.776.000	93
1948	50.546	128	17.683.000	93
1949	53.061	135	17.586.000	92
1950	55.546	141	17.431.000	91
1951	58.961	149	17.746.000	93
1952	64.927	165	18.239.000	95

Cetvelde görüldüğü gibi, harp yıllarında çocuk suçluluğu artış ve sulh yıllarında ise azalış kaydetmiştir.

25. Juvenile Court statistics, 1950-52, s. 16.

Suçlu oğlan çocuklarının ise, kız suçlu çocuklara nazaran 4/5 nisbetinde fazlalığı tesbit edilmiştir.

1945 senesinden, yani harp sonrası yıllarından 1947 ye doğru çocuk suçluluğu miktarında bir iniş görülmekte iken 1948 yılından sonra tekrar yükselme kaydedilmektedir. Bu son yükseliş hadisesi de Kore harbinin yıllarına rastlamış bulunmaktadır*

Harp yıllarında kaydedilen suç neveleri arasından cinayetlerin az ve diğer suçların fazla olduğu, buna mukabil harbi takip eden yıllarda, suçlu çocuklarda bir azalma, büyük suçlu miktarlarında da fazlalaşma görülmektedir. Harp yıllarında büyüklerin ordu hizmetine alınmaları ve geri kalan yaşlıların da harp sanayiinde erkek gücüne olan ihtiyaç dolayısıyla işledikleri ufak çaptaki suçların da resmî makamlarca hoş görülme hadiseleri büyük suçluların adedinin azalmasına sebep olan faktörlerdir.

Çocuk ve kadınların harp sanayii ve iş yerlerinde çalıştırılmaları, ücretlerin yüksek tutulması, aile bağlarının çözülmesi, çocuk suçluluğunun artmasına yardım eden faktörlerdir. Ayrıca genç erkeklerin askerde bulunması, dünyanın her memleketinde kadınların daha küçük yaşta oğlan çocuklarına yakınlık göstermeleri hadisesi ile çocukları ifsat edici halleri, çocuk suçluluğunu artıran faktörler arasındadır.

İkinci Cihan Harbine iştirak eden bütün memleketlerde çocuk suçluluklarında artışlar kaydedilmiştir. İngilterede 1939 ile 1945 seneleri arasında çocuk suçluluğu miktarı bir hayli yükselmiştir.

İngiltere'de Çocuk Suçluluğu miktarındaki dalgalanma Harp Yılları, 1939-1945

Bütün Suçlar							
Oğlan Çocukları:	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Yaş : 14 den aşağı	23.402	31.280	34.400	32.134	33.973	34.518	34.842
Yaş: 14-17	26.547	30.161	32.327	28.774	27.925	27.447	32.631
Kız Çocukları:	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Yaş: 14 den aşağı	1.117	1.725	2.065	2.067	2.307	2.092	1.992
Yaş: 14-17	1.748	2.605	3.313	3.204	3.454	3.579	3.473
Yekûn:	52.814	65.771	72.105	66.179	67.659	67.636	72.940

Yine aynı yıllarda İskoçya'daki durum da Amerika Birleşik Devletlerinin çocuk suçluluğunun kaydettiği inkişafa benzemektedir.

* Juvenile Court statistics, 1950 - 52, 1953, 1954 yıllara bakabilirsiniz.

1937 senesinden 1943 senesine kadar 745.000 çocuk suçluluğu hadisesi müşahade edilmiştir ki, bu çocukların yaşları 8 ilâ 17 arasındadır. Bunlar büyük kısmı ile oğlan çocuklarıdır. İşlenen suç fiillerinin % 29 u da hırsızlık hadiseleridir.

Harp yıllarındaki çocuk suçlulukları hakkında New York şehrinde tanzim olunan bir raporda, çocukların işledikleri suç fiillerinin en fazla olanları:

1) Evden kaçmalar, ebeveyne karşı itaatsizlik, okuldan kaçmak, hırsızlık (ev soymalar); ve 1941, 1942 yıllarında bu hâdiselerin yaratılmasının % 96 sebebi de ailedeki kötü idare olarak tesbit olunmuştur. 1942-1943 yıllarında kaydedilen hırsızlık miktarı 4/5 nisbetinde fazladır.

2) Çocukların suç işlemede ailenin ve okulun gösterdiği lâkayitlik ele alınmış ve ebeveynlerin, hocaların bu hadiselerde büyük mesuliyetleri bulunduğu ilân edilmiştir.

1938 senesinden ikinci cihan harbi sonuna ve 1951 senesine takaddüm eden yıllardaki harp müdafaası hazırlıkları yılları ile harp yılları ve harp sonrası yılları, yani Kore harbinin müdafaası hazırlıkları ve sonrası yıllarında, New York şehrindeki suçlu çocuk adedinin yükseliş ve inişi aşağıdaki grafikte kaydedilmiştir:

1938-1951 yılları

1938	IIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 17	
1939	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 22	Müdafaası hazırlıkları
1940	IIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 17	
1941	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 19	
1942	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 20	
1943	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 26	Harp
1944	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 24	
1945	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 25	
1946	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 23	
1947	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 17	Harp sonrası
1948	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 18	
1949	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 17	
1950	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 16	Kore Harbinin Müdafaası
1951	IIIIIIIIIIIIIIIIIIIIII = 19	

(Her çizgi 500 adet suçlu çocuğu temsil etmektedir).

Harp sanayiinin kurulduğu şehirler, çocuk suçluluğuna diğer şehirlerden daha fazla sahne olmuşlardır. Meselâ Amerikanın Michigan şehri bunlardan biridir. 1921 senesine 4,050; 1920 da 6,950; 1935 senesinde 4,950; 1939 da 5,500; 1943 senesinde de 7,750 suçlu çocuk görülmüştür²⁶.

Sanayi bölgesine gelen erkek ve kadın işçiler, ahalinin heterogen hale gelmesi ve bu ahalinin fazla para kazanma hırsı, ücretlerin o nisbette yüksek tutulması hususundaki faktörler ile buralarda bol eğlence yerlerinin açılması, suçları arttıran sebeplerdendir. Harp şartlarının gençlerin ruhlarında yarattığı heyecanlı durum, atılgnalık, saldırganlık hallerinin itibarda olması, çocukları tahrik eden faktörlerdir. Bütün bunlar sosyal gruplar arası ve grup içi sosyal organizasyonun bozulmasına yol açarlar. Ailesi içerisinde solidarite bağı ile "BİZ" duygusuna sahip olan çocuk, birdenbire "BEN" duygusunun şartları ile karşılaşınca insanlarla olan münasebetlerini ayarlayamamaktadır. Bu durum da çocuğu suçla sevkeden ayrı bir faktördür.

DİĞER FAKTÖRLER

Çocuklarımızı suç işlemeğe sevkeden diğer faktörler arasında Basın-Yayın (gazete, mecmua, kitap - cep kitapları-), Radyo, Televizyon neşriyatları ile Sinemayı gösterebiliriz. Bu vasıtalar, çocuklarda suçluluğu hazırlayan faktörler olarak mütebariz bir durum almışlardır.

Kâğıdın imali, matbaanın icadı ve bunları müteakip rotatif baskı makinasının yapılması ve son zamanlarda kılışeciliğin inkişafı ile fotoğrafçılık tekniğinin gösterdiği terakki, çocukta suç faktörüne dolayisile tesir eden unsurlar olmuşlardır . Müstehcen neşriyat yapan mecmua ve cep kitaplarının büyük sayıdaki çocukları tesir sahası içine aldığı bugün için bilinen bir hakikattir. Genç erkek ve kadınların açık saçık durumlardaki resimleri çocuklarımızı sadece tahrik etmektedirler. Sürümünü artırmak, tirajını çoğaltmak gayesinden başka bir şey gözetmeyen bazı neşir organları, bunlar arasında bazı mecmualar, dış kapakları üzerine dekolte vaziyette güzel genç kadın resimlerini koymakla çocuklara büyük kötülükler yapmaktadırlar. Cinsî bilgiden mahrum

26. Paul Wierse, "Wartime Increases in Michigan Delinquency", American Sociological Review, Vol. 10 No: 4. s. 517.

bulunan çocuklarımız bu tip neşriyatın menfi tesiri altındadırlar. Irza tecavüz hadiselerinde hemen bütün çocuklar şehvet İhissile bu suç fiilini yaptıklarını itiraf ediyorlar. Bu hisleri kamçılıyan vasıtalarından biri de basın-yayın sahasındaki resimlerdir.

Radyo , televizyon ve sinemanın da çocuklar üzerindeki menfi tesirleri küçümsenemeyecek durumdadır. Bilhassa memleketimizde, sinemalara genç yaştaki çocukların, filimlerin mevzuu tetkik edilmeden, alınmaları onları çok tehlikeli akibetlere sürüklemektedir. Bugün çocuklarımızın en fazla zevk aldığı eğlence yeri sinemalardır. Sinemaların kapısında bekleyen mektep kaçkını çocukları görmek için büyük gayretler sarfetmeye lüzum yoktur. Bu faktörler çocukları kolayca ifsat eder mahiyette oldukları müddetçe, çocukların suç fiillerinin daha da artacağına muhakkak nazariyle bakmalıyız.

BUGÜNÜN CEMİYET YAPISI ÇOCUĞU İNHİRAF ETTİREN GİZLİ KUVVETLERLE DOLUDUR.

BİBLİYOGRAFYA*

Allen, Francis A. *"Pioneers in Criminology- Rafaele Garofalo"* The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science - Vol. 45, No. 4 Nov. Dec. 1954.

Arık, Fikret *"Bir adli anket münasebetile küçük suçlular meselesine bir bakış"*, Siyasi İlimler Mecmuası - Sayı: 138, 1942

Barron, Milton L. *"The Juvenile in Delinquent Society"*, New York 1956

Beccaria, Cesare (Terc. Dr. Muhittin Göklü) *"Suçlar ve Cezalar"*, İstanbul

Bergson, Henri *"Şuurun Doğrudan Doğruya Verileri"* İstanbul 1950

Bergson, Henri *"Gülme"*, İstanbul 1946.

Bergson, Henri *"Ahlâk ile Dinin iki kaynağı"*, Ankara 1949

Bergson, Henri *"Yaratıcı Tekâmül"*, Ankara 1947.

* Bibliyografya, *Araştırma* III, IV. ve V. Sayılardaki yazıları da kapsamaktadır.

- Blackstone, William** *"Commentaries on the Law of England"*, London 1795, Book IV.
- Block, Herbert A.** *"Disorganization: Personal and Social"*, New York 1952.
- Block, Herbert A.** *"Delinquency, the Juvenile Offender in America Today"*, New York 1956.
- Bogardus, Emory S.** *"Sociology"*, New York - 1959.
- Bogen, David** *"Juvenile Delinquency and Economic Trend"*, American Sociological Review, Vol. IX. Apr. 1944.
- Burgess, Ernest W.** *"The Economic Factor in Juvenile Delinquency"*, The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science-Vol. 43 No: 1 May-June 1952.
- Carr, Lowell J.** *"Delinquency Control"*, New York-1950
- Cavan, Ruth S. ve Ranck, Katherine H.** *"The Family and the Depression"*, Chicago-1939.
- Cohen, Albert K.** *"Delinquent Boys"*, Illinois - 1955
- Cooley, Charles H.** *"Social Organization"*, New York-1909.
- Cuber, John F. ve Harper, Robert A.** *"Problems of American Society: Values in Conflict"*, New York - 1951.
- Çağatay, Tahir** *"Günün Sosyolojisine Giriş"* Ankara - 1962.
- Durkheim, Emile** *"Suicide"*, Illinois - 1958.
- Eldeniz, Perihan** *"Suçlu Çocuklar Meselesi"*, Ad. Ceri. 1939
- Elliott, Mabel A.** *"Crime in Modern Society"*, New York - 1952.
- Elliott, Mabel A. ve Francis E. Merrill** *"Social Disorganization"*, New York - 1961
- Erem, Faruk** *"Ceza Hukuku Önünde Suçlu Çocuklar"*, İstanbul - 1940
- Faris, Ellworth** *"The Primary Group: Essence and Accident"*, American Journal of Sociology, XXXVIII: 42.
- Faris, Robert E. L.** *"Social Disorganization"*, New York - 1948.

- Freyer, Hans** "*İçtimai Nazariyeler Tarihi*", Ankara - 1960.
- Freyer, Hans** "*Sosyolojiye Giriş*", Ankara - 1957.
- Freyer, Hans** "*İndüstri Çağı*" İstanbul - 1954
- Garofalo, Rafeale** "*Criminologie*", İstanbul - 1957. (Terc. Dr. Muhittin Göklü)
- Giddings, F. H.** "*Principles of Sociology*", New York - 1896
- Gillin, J. L.** "*Cultural Sociology*", New York - 1948.
- Glueck, Sheldon ve Eleanor** "*One Thousand Juvenile Delinquents*", 1930
- Glueck, Sheldon ve Eleanor** "*Juvenile Delinquents Grown Up*", New York-1940.
- Glueck, Sheldon ve Eleanor** "*Physique and Delinquency*", New York 1956
- Glueck, Sheldon ve Eleanor** "*Predicting Delinquency and Crime*", Massachusetts - 1959.
- Goring, Charles B.** "*The English Convict*", London, 1913.
- Gözübüyük; A.** "*Türkiyede kimsesiz Çocuklar*", Ad. Der. Sayı: 6
- Groos, K.** "*The Play of Man*", New York - 1911
- Harmsworth. H. C.** "*Primary Group Relationships in Modern Society*", Sociology and Social Research, March - April 1947.
- Henting, Hans** "*Gustav Aschaffenburg*", The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science" Vol. 45 No: 2 July - August 1954
- Healy, William ve Bronner, Agusta F.** "*New Light on Delinquency and Its Treatment*", New Haven - 1936
- Healy, William ve Bronner, Agusta F.** "*Delinquents and Criminals*", New York - 1936
- Hooton, Earnest A.** "*Crime and the Man*", 1939
- Istanbul Üniversitesi "*Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi ve Türk Kriminoloji Enst. Küçük Suçlular Hakkında Tatbiki Gereken Tedbirlere Mütcellik Rapor*", İstanbul 1950.

- Koloğlu, Mahmut** *"Ekonomi Dersleri"*, Ankara 1957.
- Lander, Bernard** *"Towards an Understanding of Juvenile Delinquency"*, New York - 1958.
- Lombroso, Caesar** *"Crime, its Causes and Remedies"* Boston - 1911
- Lombroso, Caesar ve Ferrero, William** *"The Female Offender"*, New York - 1958.
- Lundberg, George A.** *"Sociology"*, New York - 1958.
- Schrag, Clarence C,**
- Larsen, Otto N.**
- Malik Hilmi A.** *"Türkiyede Suçlu Çocuk"*, Ankara - 1932
- Mannheim, Hermann** *"Juvenile Delinquency in an English Middletown"*, London - 1948.
- Mayer, Frederick** *"Our Troubled Youth"*, New York - 1960.
- Neumeyer, Martin H.** *"Juvenile Delinquency in Modern Society"*, New York-1956.
- Neumeyer, Martin H.** *"Social Problems and the Changing Society"*, New York - 1953
- Ogburn, William F.** *"Social Change"*, New York - 1950
- Önder, Akil** *"Çocuk suçlarının genel sebepleri"* Ad. Der. Sayı: 5 1949
- Parsons, Talcott** *"The Social System"*, Illinois - 1959.
- Park, R. E. ve Burgess, E. W.** *"Introduction to the Science of Sociology"*, Chicago-1921
- Recent Social Trends in the United States**, 1934.
- Reuter, E. B. ve Hart, C.W.** *"Introduction to Sociology"*, NewYork - 1933
- Ross, E. A.** *"Discussion of the We-feeling"*, NEW - AGE SOCIOLOGY, New York - 1940.
- Sorokin, Pitirim A.** *"Society, Culture and Personality"*, Newyork.
- Sorokin, Pitirim A.** *"The Crisis of our age"*, New York - 1957.
- Sebük, Mehmet Ali** *"Kriminoloji"*, Ankara - 1942.

- Shaw, Glifford R. ve McKay, Henry D. "*Juvenile Delinquency in Urban Areas*" Chicago - 1942.
- Simklovitch, Mary ve Ogg, Elizabeth "*Quicksand, the way of Life in the Slums*", 1946.
- Smith, Philip M. "*Criminality and the Economic Factor*", Sociology and Social Research, XXII January - February 1948.
- Struthers, A. M. "*Juvenile Delinquency in Scotland*", American Sociological Review, Vol. 10 No. 5 Oct. 1945.
- Sutherland, Edwin H. "*The Professional Thief by a Professional Thief*", Chicago - 1960.
- Sutherland, Edwin H. "*Principles of Criminology*", New York - 1947.
- Sumner, W. G. "*Folkways*", Boston - 1907.
- Sussmann, Frederick B. "*Law of Juvenile Delinquency*", New York-1959.
- Sykes, Gresham M. "*Crime and Society*", New York - 1956.
- Şensoy, Naci "*Çocuk Suçluluğunun Umumi Sebep ve Amilleri*", Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi Cilt III, Sayı 3-4 1948.
- Şensoy, Naci "*Türkiyemizde ve Yabancı Memleketlerde Çocuk Suçluluğu*", Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi Cilt IV. Sayı: 1,2, 3,4 Ankara - 1949
- Tannenbaum, Frank "*Crime and the Community*", Boston 1938.
- Taşkıran, Tezer ve Ağaoğlu , Samet "*Suçlu Çocuklarımız, Ankara Çocuk İslâh evinde araştırma*", Ankara - 1943.
- Thrasher, Frederic M. "*The Gang*", Chicago - 1927.
- Ülken, Hilmi Ziya, Sosyoloji Dergisi-Malinowski, B. (Tere; Ercüment Atabay) "*İptidai Cemiyette Cürüm ve Âdetler*," Sayı 1, 2, İstanbul 1942.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet "*Türk Medeni Hukuku, Başlangıç ve Şahsın Hukuku*", İstanbul - 1951.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet "*Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku*", İstanbul - 1949.

Wiers, Paul *"Wartime Increases in Michigan Delinquency"*, American Sociological Review, August 1945, Vol 10. No. 4

Wilson, Margaret S. *"Gabriel Tarde"*, The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science, Vol. 45 No: 1 May-June 1954.

Whyte, William Foote *"Street Corner Society"*, Chicago 1943.